

Bakgrunn for innstilling

Søker/sak:	BKK Nett AS / 300 (420) kV kraftledning Mongstad–Kollsnes		
	Hordaland / Øygarden, Radøy, Austrheim		
Fylke/kommuner:	og Lindås		
Ansvarlig:	Tormod Eggen	Sign.:	
Saksbehandler:	Tanja Midtsian	Sign.:	
Dato:	31.1.2011		
Vår ref.:	NVE 200701300-233	KN:	3/2011
Sendes til:	Olje- og energidepartementet, BKK Nett AS og alle hørings- og orienteringsinstanser		

Middelthuns gate 29

Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no

Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

BKK Nett AS – 300 (420) kV kraftledning mellom Mongstad og Kollsnes transformatorstasjoner

Innhold

1.	KONKLUSJON.....	3
2.	SØKNADEN.....	5
3.	LOVVERK OG BEHANDLINGSPROSESS	6
3.1.	ENERGILOVEN	6
3.2.	OREIGNINGSLOVA	7
3.3.	SAMORDNING MED ANNET LOVVERK	7
3.3.1.	Plan- og bygningsloven	7
3.3.2.	Kulturminneloven	8
3.3.3.	Naturmangfoldloven	8
3.3.4.	Havne- og farvannsloven	9
3.3.5.	Forskrift om merking av luftfartshindre	9
3.4.	BEHANDLING ETTER ENERGILOVEN OG FORSKRIFT OM KONSEKVENSTUTREDNINGER.....	9
3.4.1.	Høring av melding og forslag til utredningsprogram.....	9
3.5.	HØRING AV KONSEJONSSØKNAD OG KONSEKVENSTUTREDNING.....	9
3.5.1.	Møter	10
3.5.2.	Tilleggsutredning og tilleggssøknad.....	10
3.5.3.	Hovedbefaring	10
3.5.4.	Tilleggsopplysninger	10
4.	INNKOMNE MERKNADER	10
4.1.	MERKNADER TIL SØKNADEN OG KONSEKVENSTUTREDNINGEN	10

4.1.1.	Kommuner	10
4.1.2.	Regionale og sentrale myndigheter, foretak og interesseorganisasjoner	15
4.1.3.	Lokale foreninger, bedrifter, grunneiere og privatpersoner	20
4.2.	MERKNADER I FORBINDELSE MED NVES HOVEDBEFARING	41
4.3.	MERKNADER TIL TILLEGGSUTREDNINGEN OG TILLEGGSSØKNADEN	43
4.3.1.	Kommuner	43
4.3.2.	Regionale og sentrale myndigheter, foretak og interesseorganisasjoner	45
4.3.3.	Lokale foreninger, bedrifter, grunneiere og privatpersoner	46
5.	NVES VURDERING AV KONSEKVENsutREDNINGEN	50
5.1.	INNLEDNING	50
5.2.	BEGRUNNELSE FOR TILTAKET	50
5.3.	TRASEER OG SJØ-/JORDKABEL	51
5.4.	UTREDNING AV FAGTEMA	52
5.4.1.	Landskap	52
5.4.2.	Reiseliv	53
5.4.3.	Landbruk	53
5.4.4.	Friluftsliv	54
5.4.5.	Naturmangfold	54
5.4.6.	Næringsinteresser	56
5.4.7.	Avbøtende tiltak	56
5.4.8.	Magnetfelt og støy	57
5.4.9.	Annet	58
5.5.	OPPSUMMERING	60
6.	NVES VURDERING AV KONSESJONSSØKNADEN	60
6.1.	SYSTEMTEKNISK VURDERING	61
6.1.1.	Samfunnets behov for sikker strømforsyning	61
6.1.2.	Systemteknisk vurdering av omsøkte tiltak	63
6.2.	SJØ- OG JORDKABEL	66
6.3.	TRASÉVURDERINGER GENERELT	69
6.3.1.	Visuelle virkninger	69
6.3.2.	Kulturminner og kulturmiljø	71
6.3.3.	Naturmangfold	71
6.3.4.	Inngrepsfrie naturområder	73
6.3.5.	Landbruk	74
6.3.6.	Bebyggelse	74
6.3.7.	Fjordkryssinger: seilingshøyder og næringsvirksomhet	76
6.3.8.	Luftfart	77
6.4.	VURDERING AV TRASÉALTERNATIVENE	77
6.4.1.	Omsøkte traseer fra Kollsnes til Kuvågen	78
6.4.2.	Omsøkt trasé fra Kuvågen til Mjøs	91
6.4.3.	Omsøkte traseer fra Mjøs til Mongstad	96
6.5.	UTVIDELSE AV KOLLSNES TRANSFORMATORSTASJON	111
6.6.	UTVIDELSE AV MONGSTAD TRANSFORMATORSTASJON	111
6.7.	SAMLET VURDERING AV KONSEKVENSER FOR NATURMANGFOLD	111
6.7.1.	Innledning	111
6.7.2.	Vurdering av samlet belastning i henhold til prinsippene i naturmangfoldloven	111
6.7.3.	Samlet vurdering av virkninger på naturmangfold	113

6.8.	OPPSUMMERING AV NVES VURDERINGER	114
6.8.1.	Vurderinger	114
6.8.2.	Konklusjon	117
7.	AVBØTENDE TILTAK OG VURDERING AV VILKÅR	117
7.1.	TRASÉJUSTERINGER	118
7.2.	KAMUFLERENDE TILTAK OG ALTERNATIVE MASTETYPEN	118
7.3.	TRASÉRYDDING	120
7.4.	MILJØ-, TRANSPORT- OG ANLEGGSPPLAN	121
7.5.	FUGL	121
7.6.	MARINT NATURMANGFOLD	121
7.7.	MERKING FOR LUFTFART	122
8.	NVES INNSTILLING	122
9.	NVES VURDERING AV SØKNAD EKSPROPRIASJON OG FORHÅNDSTILTREDELSE	124
9.1.	HJEMMEL	124
9.2.	INTERESSEAVVEINING	124
9.2.1.	Vurdering av virkninger av konsesjonsgitt trasé	124
9.2.2.	Vurdering av alternative løsninger	125
9.2.3.	Vurdering av om inngrepet uten tvil er mer til gagn enn til skade	125
9.3.	OMFANG AV EKSPROPRIASJON	125
9.4.	FORHÅNDSTILTREDELSE	126
10.	NVES TILRÅDNING OM SAMTYKKE TIL EKSPROPRIASJON OG FORHÅNDSTILTREDELSE	126

1. Konklusjon

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har vurdert at framlagte konsekvensutredninger tilfredsstiller kravene fastsatt i plan- og bygningsloven kap VII-a med forskrifter og fastsatt utredningsprogram av 14.2.2007.

Etter en helhetlig vurdering er det NVEs tilrådning til Olje- og energidepartement at BKK Nett AS gis konsesjon i medhold av energiloven for omsøkte 300 (420) kV kraftledning fra Mongstad transformatorstasjon i Lindås kommune til Kollsnes transformatorstasjon i Øygarden kommune. Det er videre NVEs tilrådning at kraftledningen følger omsøkt trasé 3.1.2 fra Kollsnes transformatorstasjon til Kuvågen, omsøkt luftledningstrasé fra Kuvågen til Mjøs og omsøkt trasé 3 fra Mjøs til Mongstad transformatorstasjon. NVE tilrår også at BKK Nett AS gis konsesjon for utvidelse av Mongstad og Kollsnes transformatorstasjoner med nødvendige elektriske anlegg. Anleggene berører Øygarden, Radøy, Austrheim og Lindås kommuner i Hordaland.

Forbindelsen mellom Mongstad og Kollsnes vil være viktig for etableringen av en robust kraftforsyning til Kollsnes og til Bergen. Den er planlagt som første ledd i etableringen av en 300 (420) kV ringforbindelse fra Modalen til Kollsnes, noe som vil gi en ytterligere forbedring av forsyningssikkerheten til Bergensområdet. Den vil i tillegg ha en viktig funksjon for å sikre forsyningen både til den landbaserte og den offshorebaserte olje- og gassindustrien på Mongstad

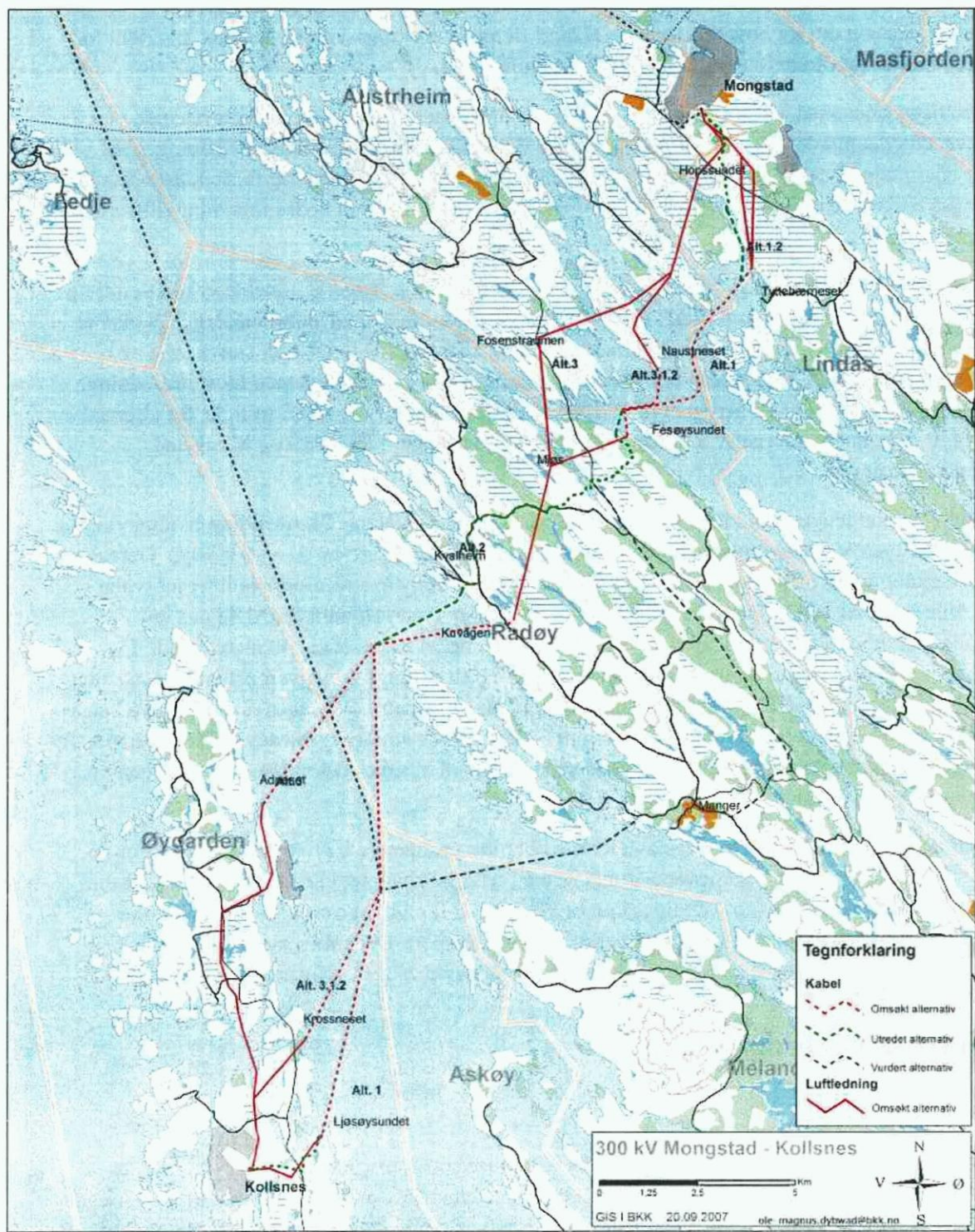
og Kollsnes. Den legger samtidig til rette for en langsiktig overgang til 420 kV spenningsnivå i regionen.

Kraftledningen vil i det åpne landskapet i Øygarden og Austrheim spesielt bli et synlig inngrep, sett fra land og fra sjøen. Den vil gå gjennom områder med rødlistede fuglearter og områder med verdi for friluftsliv og kulturmiljø. Andre deler berører industripregede områder, som på Kollsnes og Mongstad. Traseen ligger hovedsakelig i god avstand til bolig- og hytteområder, samtidig som den medfører minimalt bortfall av inngrepsfrie naturområder.

For å redusere de negative virkningene av tiltaket anbefaler NVE at det blir satt vilkår om skånsom skogrydding, mattede liner og en miljø-, transport og anleggsplan, hvor det blant annet skal vurderes alternative mastetyper og komponenter og tilpasning av anleggsperioden av hensyn til fugl. I tillegg understreker NVE at anbefalte trasé medfører mer sjøkabel enn det som er teknisk nødvendig ved kryssingen av Hjeltefjorden, blant annet for å unngå å beslaglegge verdifullt utviklingsareal i Øygarden kommune. Kraftledningen vil, etter NVEs vurdering, ha akseptable miljø- og arealmessige konsekvenser.

NVE har etter en samlet vurdering funnet at de samfunnsmessige fordelene som vinnes ved anleggene utvilsomt må antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. Det er av denne grunn også NVEs tilrådning at BKK Nett AS gis samtykke til ekspropriasjon for de omsøkte anleggene.

2. Søknaden

BKK Nett søkte den 17.10.2007 om konsesjon etter energiloven § 3-1 til å bygge og drive en ny 300 kV kraftledning fra Kollsnes transformatorstasjon i Øygarden kommune til Mongstad transformatorstasjon i Lindås kommune, via Radøy og Austrheim kommuner i Hordaland fylke. Søknaden omfatter også utvidelse av Kollsnes transformatorstasjon med nytt 300 kV bryterfelt og utvidelse av Mongstad transformatorstasjon med 300 kV luftisolert bryterfelt, en 300/132 kV transformator og kompenseringssystem.

På strekningen fra Kollsnes transformatorstasjon til Kuvågen i Radøy søker BKK Nett om tre ulike traséløsninger, fra Kuvågen til Mjøs på Radøy om kun én trase, og videre til Mongstad transformatorstasjon om tre hovedtraseer. BKK Nett fremmet endrings-/tilleggssøknad 3.1.2009 for alternative traseer og tilrettelegging for 420 kV spenningsnivå.

Søknaden begrunnes med at kraftledningen vil bidra til å redusere kostnadene i kraftsystemet, ved å knytte overskuddsområdet Mongstad/Matre til underskuddsområdet Kollsnes. Kraftledningen vil redusere energitapet i nettet, øke leveringssikkerheten og redusere avbrudds- og flaskehalskostnader. Den er også tenkt å være første ledd i en 300 kV ringforbindelse, som vil bedre forsyningssikkerheten til Bergensområdet.

De ulike traséalternativene BKK Nett har søkt om er alle ca. 35 km lange og innebærer ulikt omfang av sjøkabel og luftledning, hvorav BKK Nett har prioritert løsningen med størst innslag av sjøkabel (alternativ 1). De øvrige alternativene (alternativ 3.1.2 og alternativ 3) innebærer større grad av luftledning, hvorav BKK Nett prioriterer alternativ 3.1.2 framfor alternativ 3 med mest luftledning. Investeringskostnadene har de beregnet til 699,5 mill. kr for alternativ 1, 587,5 mill. kr for alternativ 3.1.2 og 420 mill. kr for alternativ 3. Dette inkluderer investeringer i Kollsnes og Mongstad transformatorstasjoner.

Kraftledningen planlegges bygd med selvbærende portalmaster i stål, med innvending bardunering og glassisolatorer med V-kjedeoppheng. Gjennomsnittlig vil mastene være ca. 21 meter høye. Det vil være i underkant av tre master per km. BKK Nett søker om å benytte strømførende liner av typen simplex Hubro (FeAl 1022). Det søkes om to toppliner, én av typen Gondul (FeAl 43) og en tilsvarende med fiberoptisk kabel. Bygge- og ryddeforbudsbeltet vil være ca. 40 meter bredt. I overgangen mellom sjøkabel og luftledning ønsker BKK Nett å unngå å bygge muffehus, men søker om å avslutte kablene oppe i kabelendemasten i et muffearrangement. Det søkes primært om å benytte PEX-isolert sjøkabel med ledertverrsnitt 1200 mm² kopper på de strekningene det gjelder. Dersom det viser seg ikke å være teknisk forsvarlig på dette spenningsnivået, søkes det alternativt om å benytte oljekabel med pumpestasjon i hvert landtak.

BKK Nett tar sikte på å oppnå frivillige avtaler med berørte grunneiere og rettighetshavere. For de tilfellene at frivillige avtaler med berørte grunneiere og rettighetshavere ikke oppnås, søkes det om tillatelse til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de elektriske anleggene, herunder rettigheter for all nødvendig ferdsel/transport. Det søkes samtidig om forhåndstiltredelse, slik at arbeidet med anleggene kan påbegynnes før eventuelt skjønn er avholdt.

3. Lovverk og behandlingsprosess

3.1. Energiloven

For å bygge, eie og drive elektriske anlegg kreves det konsesjon etter energiloven § 3-1. NVE er delegert myndighet til å treffe vedtak om å bygge og drive elektriske anlegg, herunder kraftledninger og transformatorstasjoner. I denne konkrete saken er imidlertid NVEs delegasjon trukket tilbake i brev av 26.1.2011, og NVE er bedt om å avgi en innstilling til Olje- og energidepartementet. Dette henger sammen med at Olje- og energidepartementet skal ta stilling til Statnetts søknad av 27.10.2010 om tidsbegrenset dispensasjon for tilknytningsplikten av Troll A-plattformen, som NVE er bedt om å uttale seg til. Samtidig har Olje- og energidepartementet i brev av 2.12.2010 bedt NVE om å avgi innstilling til Statoils søknad om kraftforsyning til Troll A-plattformen. Olje- og energidepartementet ønsker å vurdere de to konsesjonssakene og dispensasjonssøknaden i sammenheng.

NVE vil derfor i denne saken komme med en tilrådning til Olje- og energidepartementet om hvorvidt det bør gis konsesjon og eventuelt til hvilken løsning/trasé.

3.2. Oreigningslova

For å sikre seg rettigheter til bygging, drift og vedlikehold av elektriske anlegg skal tiltakshaver i utgangspunktet forsøke å inngå minnelige avtaler med berørte grunneiere og rettighetshavere. For det tilfelle at det ikke er mulig å inngå minnelige avtaler med alle berørte grunn- og rettighetshavere, vil det være nødvendig med ekspropriasjonstillatelse for å kunne gjennomføre tiltaket. Det er NVE som også er ansvarlig for behandlingen etter oreigningslova. Oreigningslova § 2 sier hvilke tiltak det kan gis samtykke til ekspropriasjonsinngrep for, herunder kraftledninger og transformatorstasjoner. Det er vanlig å søke om ekspropriasjonstillatelse samtidig som det søkes om anleggsconsesjon, fordi det ofte på søknadstidspunktet ikke er avklart hvorvidt minnelige avtaler med alle grunn- og rettighetshavere er mulig å inngå. I tillegg søkes det vanligvis om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25, som innebærer en tillatelse til å iverksette ekspropriasjonsinngrep før det foreligger rettskraftig skjønn.

3.3. Samordning med annet lovverk

3.3.1. Plan- og bygningsloven

Søknaden og konsekvensutredningen behandles etter plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredninger av 26.6.2009. NVE er ansvarlig myndighet for behandlingen av energianlegg etter denne forskriften.

Etter den nye plan- og bygningsloven, som trådte i kraft 1.7.2009, er ikke lenger kraftledninger og transformatorstasjoner med anleggsconsesjon omfattet av lovens plandel. Planlovens krav til konsekvensutredninger og lovens krav til kartfesting gjelder fortsatt.

Det at kraftledninger med anleggsconsesjon er unntatt fra plan- og bygningsloven betyr at:

- konsesjon kan gis og anlegg bygges uavhengig av planstatus
- det ikke skal lages reguleringsplan eller gis dispensasjon
- det ikke kan vedtas planbestemmelser for slike anlegg

Vedtak om kraftledninger som krever anleggsconsesjon skal heretter kun fattes av energimyndighetene. De øvrige myndigheter er høringsinstanser. Statlige, regionale og lokale myndigheter har etter ny lov innsigelsesrett til konsesjonssøknader etter energiloven, jf. plan- og bygningsloven § 35-1.

De nye behandlingsreglene for kraftledninger skal praktiseres for elektriske anlegg med tilhørende konstruksjoner og nødvendig adkomst. Dette innebærer at adkomstveier som er nødvendig for driften av energianleggene skal inntegnes på konsesjonskartet, behandles samtidig med anlegget for øvrig og inngå i konsesjonsvedtaket. Disse skal ikke behandles etter plan- og bygningsloven, under forutsetningen at disse veiene gis en betryggende behandling etter energiloven, der berørte interesser gis mulighet for å gi sine innspill. Veier som ikke inngår i prosessen fram til konsesjonsvedtaket, skal framlegges i detaljplaner som følger opp konsesjonsvedtaket, eller behandles av kommunene etter plan- og bygningsloven.

At nye nettanlegg kan etableres uavhengig av innholdet i eksisterende arealplaner, betyr ikke at det er likegyldig for utbygger eller NVE hvilken arealbruk som berøres og hvilke planer som foreligger. Eksisterende bruk av arealene er som før en viktig del av de reelle hensynene som skal ivaretas når

alternative traseer vurderes og en konsesjonsavgjørelse fattes. Foreliggende regulering til vern kan for eksempel være en viktig grunn til å unngå dette arealet, men planen gir ingen absolutte krav om å unngå arealet.

Elektriske anlegg som er unntatt fra plan- og bygningsloven skal i kommunale plankart framtre som hensynssoner. Det betyr at det registreres kraftledninger med tilhørende byggeforbudssoner i samsvar med regelverket til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). På kart vil ledninger være vist som skravert område. Tidligere framstilling av ledninger som planformål (spesialområde, fareområde) med egne farger, skal fases ut. Planformål ved ledninger skal framstilles ut fra forutsatt bruk av arealet i området for øvrig.

Øygarden, Radøy, Austrheim og Lindås kommuner sier i sin felles uttalelse til søknaden og konsekvensutredningen at de krever at det utarbeides reguleringsplan for kraftledningen. Denne uttalelsen kom før den nye plan- og bygningsloven ble vedtatt, da kraftledninger fremdeles var omfattet av plan- og bygningslovens krav om planbehandling. Dette kravet fra kommunene har ikke lenger noen lovhjemmel.

Kraftledninger med anleggskonsesjon er unntatt fra plan- og bygningsloven som helhet, også byggesaksdelen. Unntaket gjelder elektriske anlegg, en fellesbetegnelse på elektrisk utrustning og tilhørende byggt tekniske konstruksjoner. Konstruksjoner som ikke har betydning for drift og sikkerhet ved de elektriske anleggene vil derfor omfattes av byggesaksbestemmelsene. Enkelte byggverk tilknyttet transformatorstasjoner vil dermed fortsatt kunne kreve byggesaksbehandling fra kommunen. I denne saken har BKK Nett ikke søkt om slike byggverk.

3.3.2. Kulturminneloven

Alle fysiske inngrep som direkte kan påvirke kulturminner eller kulturlandskap, skal avklares mot kulturminneloven. Før bygging skal det være gjennomført undersøkelser i planområdet for å avdekke mulige konflikter med automatiske fredete kulturminner (kulturminneloven § 9). Eventuelle direkte konflikter mellom det planlagte tiltaket og automatiske fredete kulturminner må avklares gjennom en dispensasjonssøknad etter kulturminneloven.

3.3.3. Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven trådte i kraft den 1. juli 2009, og skal erstatte blant annet naturvernloven. Naturmangfoldloven omfatter all natur og alle sektorer som forvalter natur eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen.

Lovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven skal gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, helse og trivsel, både nå og i framtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper. Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning.

Prinsippene i naturmangfoldloven skal trekkes inn i den skjønnsmessige vurderingen som foretas når det avgjøres om konsesjon etter energiloven skal gis, til hvilken løsning og på hvilke vilkår. I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Det skal fremgå av begrunnelsen hvordan

prinsippene om bærekraftig bruk er anvendt som retningslinjer. Tiltakets betydning for forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer eller arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5 drøftes der det er aktuelt. Miljøkonsekvensene av tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte tiltaket og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

3.3.4. Havne- og farvannsloven

Før det iverksettes byggetiltak som krysser sjø må det gis tillatelse etter havne- og farvannsloven.

3.3.5. Forskrift om merking av luftfartshindre

Dersom NVE anbefaler at det gis konsesjon til kraftledningen, forutsetter NVE at anlegget merkes i henhold til gjeldende retningslinjer i forskrift av 03.12.02 nr 1384 om merking av luftfartshinder (BSL E 2-2). Luftfartstilsynet arbeider med nye retningslinjer, men disse er ennå ikke vedtatt.

3.4. Behandling etter energiloven og forskrift om konsekvensutredninger

3.4.1. Høring av melding og forslag til utredningsprogram

BKK Nett AS sendte inn melding for den planlagt kraftledningen mellom Kollsnes og Mongstad 26.4.2006. Meldingen var utarbeidet i henhold til plan- og bygningsloven kap. VII-a. Behandlingen av meldingen er beskrevet i NVEs notat "Bakgrunn for utredningsprogram" av 1.2.2007 (NVE ref. 200701300-2). NVE fastsatte utredningsprogram for tiltaket etter at det var forelagt Miljøverndepartementet.

3.5. Høring av konsesjonssøknad og konsekvensutredning

Konsesjonssøknaden med konsekvensutredning ble sendt på høring 9.4.2008. Fristen for å uttale seg til søknaden ble satt til 5.6.2008. De berørte kommunene ble bedt om å legge søknaden med konsekvensutredning ut til offentlig ettersyn. Den offentlige høringen av søknaden ble kunngjort to ganger i Bergens Tidende, Avisa Nordhordland, Strilen og Vestnytt og i Norsk Lysingsblad. Tiltakshaver orienterte berørte grunneiere om søknaden og om fristen for å komme med uttalelser.

Følgende instanser fikk søknaden på høring:

Øygarden, Radøy, Austrheim, Lindås og Askøy kommuner, Hordaland fylkeskommune, Fylkesmannen i Hordaland, Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren, Kystdirektoratet, Fiskeridirektoratet Region Vest, Norges Fiskarlag, Norges Fiskarlag region vest, Bergen og omland friluftsråd, Hordaland Bondelag, Norges bonde- og småbrukarlag, Norges Naturvernforbund, Norges Naturvernforbund Hordaland, Den norske turistforening, Bellona, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norges Jeger- og fiskerforbund, Friluftsrådernes Landsforbund, Norsk Ornitologisk Forening, Havforskningsinstituttet, Stiftelsen Bergen Sjøfartsmuseum, Statnett SF, Statoil ASA, Statens landbruksforvaltning, Luftfartstilsynet, Telenor, Forsvarsbygg, Statens strålevern, grunneiere på Bakka i Austrheim v/Asbjørn Storesund, Frode Risa og Roald Straume.

Olje- og energidepartementet, Miljøverndepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Forsvarsdepartementet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap region Vest-Norge og Norsk institutt for by- og regionforskning fikk søknaden med konsekvensutredning til orientering.

3.5.1. Møter

NVE arrangerte offentlige møter i forbindelse med høringen av søknaden og konsekvensutredningen tirsdag 13.5.2008 i Øygarden kommune og onsdag 14.5.2008 i Radøy kommune. I tillegg avholdt NVE møte med alle de berørte kommunene onsdag 14.5.2008 hos Radøy kommune. Fylkesmannen i Hordaland og Hordaland fylkeskommune var også invitert til fellesmøtet med kommunene. I løpet av de samme dagene gjennomførte også NVE og BKK Nett befaring av utvalgte områder langs traseene.

3.5.2. Tilleggsutredning og tilleggssøknad

På bakgrunn av innkomne merknader til søknaden og konsekvensutredningen og egne vurderinger, ba NVE i brev av 15.6.2009 BKK Nett om å gjennomføre tilleggsutredninger av en rekke forhold. BKK Nett oversendte tilleggsutredningene til NVE 30.11.2009, samtidig som de søkte om endringer/justeringer i forhold til opprinnelige søknad. Den 14.12.2009 sendte NVE tilleggsutredningen og tilleggssøknaden på høring til alle høringsinstansene og alle de som hadde uttalt seg til søknaden og konsekvensutredningen. Høringsfristen ble satt til 1.2.2010.

3.5.3. Hovedbefaring

NVE arrangerte en befaring av omsøkte traseer den 27. oktober 2009. BKK Nett stod for den praktiske gjennomføringen av befaringsen. Med på befaringsen var representanter for berørte kommuner, Fylkesmannen i Hordaland og Hordaland fylkeskommune. Før selve befaringsen ble det avholdt et møte på Flesland med representanter for berørte grunneiere og Folkeaksjonen mot 300 kV luftspenn i Nordhordland. I Øygarden og på Radøy ble det arrangert orienteringsmøter for kommunene i etterkant av befaringsen i de respektive kommunene. Befaringsen foregikk med båt og buss. På befaringsen fikk representantene fra lokale og regionale myndigheter anledning til å utdype sine synspunkter på tiltaket.

3.5.4. Tilleggsopplysninger

I løpet av sluttbehandlingen av søknaden, fant NVE behov for å be BKK Nett om tilleggsopplysninger knyttet til tekniske og økonomiske forhold ved tiltaket. I brev av 11.6.2010 ba NVE om tilleggsopplysningene, og BKK Nett oversendte disse til NVE 22.9.2010. Tilleggsopplysningene ble ikke sendt på offentlig høring.

4. Innkomne merknader

Det kom 116 merknader til søknaden og konsekvensutredningen og 26 merknader til tilleggsutredningen og tilleggssøknaden. I tillegg mottok NVE tre uttalelser i etterkant av hovedbefaringsen i oktober 2009. Uttalelsene er sammenfattet nedenfor. BKK Nett kommenterte uttalelsene til den opprinnelige søknaden og konsekvensutredningen i brev til NVE av 3.2.2009 og uttalelsene til endrings-/tilleggssøknaden i brev av 12.4.2010.

4.1. Merknader til søknaden og konsekvensutredningen

4.1.1. Kommuner

Øygarden, Radøy, Lindås og Austrheim kommuner har i en felles uttalelse en rekke merknader til søknaden og konsekvensutredningen.

For det første sier kommunene at de støtter begrunnelsen for søknaden, som er fundert på gass- og oljeindustriens og Bergensregionens energibehov, men krever at framføringen av energien skal skje i sjø- og jordkabel på hele strekningen. De mener at en luftledning vil ha store negative konsekvenser for både bosetting, miljø, naturkvaliteter, næring, reiseliv, estetikk og friluftsinnteresser. Når det er sagt, mener kommunene at BKK Netts prioriterte trasé (alternativ 1) isolert sett er den landskaps- og miljømessig beste traseen, med minst uheldige konsekvenser. Kommunene viser til at ledningen mellom Fana og Kollsnes ble lagt som jordkabel gjennom Øygarden av hensyn til det helt spesielle kyst- og lyngheilandskapet. Siden gjeldende kablingspolicy ble vedtatt i 2000/2001, har også Norge ratifisert den europeiske landskapskonvensjonen, som har som formål å styrke lokalsamfunnenes medvirkning i planlegging, vern og forvaltning av landskap, noe som kommunene mener må legges vekt på når kravet om kabling vurderes.

Kommunene viser videre til Riksrevisjonens dokument nr. 3:11 (2006-2007) om *"Bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering"*, og sier at NVE bør følge opp Stortingets mål om bærekraftig arealbruk, gjennom å legge til rette for å samle tekniske inngrep i en overordnet og langsiktig planlegging. De viser samtidig til St.meld. nr. 26 (2006-2007) om *"Regjeringas miljøpolitikk og rikets miljøtilstand"*. Kommunene savner en samfunnsøkonomisk vurdering av mulighetene for samlokalisering av kraftledninger og annen infrastruktur i regionen. Konsekvensutredningen mangler også de totale samfunnskostnadene, inkludert samfunnsøkonomisk analyse/vekting av tap av naturverdier og nytteverdien av byggingen av gasskraftverk på Mongstad, framholder kommunene.

For fugl er konsekvensutredningen for dårlig og feilaktig, mener kommunene, og frykter at tiltaket kan bidra til å utrydde rødlistearter i regionen. De savner bedre kartlegging/feltregistreringer av fuglelivet gjennom hele året og en vurdering av hvilke konsekvenser tiltaket vil ha for det biologiske mangfoldet i regionen. Spesielt peker de på følgende mangler og feil i konsekvensutredningen:

1. I mange områder er verdsettingen av områdene feil, slik at områder har fått for liten verdi.
2. Viktige korridorer for trekkefugl blir direkte berørt av alle traseene.
3. Det er gjort mange nye funn av hekkende rødlistede fuglearter våren 2008, som utredningen ikke omtaler.

Kommunene savner også en omtale av det store reiselivsprosjektet i Nordhordland "Den Indre Farleia", som innen 2025 skal bli et nasjonalt og internasjonalt reiselivsmål. De slutter seg til konsekvensutredningens hovedkonklusjon at traséalternativ 3 er mest konfliktfylt, men mener at utredningen ikke fanger opp de store samlede konsekvensene for landskapet som bygging av kraftledninger som omsøkt vil gi.

I sin felles uttalelse framholder kommunene at de utgjør rekreasjonsområder for hele Bergensregionen, tilsvarende Nordmarka omkring Oslo. Bygging av kraftledninger i slike verdifulle og sammenhengende frilufts- og landbruksområder vil redusere områdets verdi som bo- og rekreasjonsområde, og vil båndlegge store arealer. Kommunene mener at konsekvensutredningen også i denne sammenhengen undervurderer områdenes verdi og konsekvensene av tiltaket.

Til slutt understreker kommunene at de vil kreve at det utarbeides reguleringsplan for kraftledningen, og opplyser om at de omsøkte traseene i hovedsak berører areal som er avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområder. De motsetter seg at det gis forhåndstiltredelse.

Austrheim kommune oversender i brev av 27.6.2008 kommunestyrets vedtak av 25.6.2008, som sier:

"Austrheim kommune sluttar seg til innhald og konklusjon i fellesuttalen frå dei 4 berørte kommunane og til eigne vurderingar slike det går fram av saksutgreiinga.

Austrheim kommune rår til at hovudalternativet, alt. 1, med sjøkabel vert valt for kraftlineføringa gjennom Austrheim kommune.

Austrheim kommune meiner at omsøkte alternativ 3 og 3.1.2 er uakseptable løysingar for kommunen. For desse alternativa signaliserer kommunen at det vil bli krevd reguleringsplan og at BKK blir pålagt å utgreie dei samla samfunnsmessige konsekvensane av luftline gjennom Austrheim. Austrheim kommune som grunneigar vil og for desse alternativa motsette seg ei løysing med førehandstiltreing og oreigning.”

Av kommunens saksutredning går det vidare fram at de ønsker at detaljplanleggingen av kabeltraseen over Lurefjorden samordnes med planleggingen av traseen til ny hovedvannledning fra Radøy, via Austrheim til Lindås, for slik å unngå konflikter og for å utnytte ev. fordeler av samtidig planlegging og bygging. Kommunen støtter for øvrig BKK Netts vurderinger som ligger til grunn for prioritering av trasé.

Av naturverdier framhever Austrheim kommune Lurefjorden med landskapet rundt som et unikt fjordsystem, også i nasjonal sammenheng, som utgjør det sentrale elementet i prosjektet ”Den indre farleia” og grunnlaget for etableringen av Lyngheisenteret. De ubebygde arealene mot fjorden er mye brukt til båtutfart og friluftsliv. Begge luftledningsalternativene følger kysten langs nordre Lurefjorden og krysser hovedstrømmene inn/ut av fjorden. Alternativ 3.1.2 krysser to av strømmene og alternativ 3 krysser alle tre. Her vil luftledningene bli synlige på svært lang avstand og bli dominerende i landskapet.

Austrheim kommune framholder at en luftledning vil beslaglegge betydelig areal, binde opp framtidig arealbruk og ha samfunnsmessige konsekvenser på flere områder som ikke er omtalt i konsekvensutredningen. De mener derfor at konsekvensutredningen må utvides til også å omfatte alle forhold, for å få oversikt over totalbelastningen for lokalsamfunnet.

Når det gjelder avbøtende tiltak mener Austrheim kommune at det ikke er nødvendig dersom BKK Netts prioriterte alternativ velges. For øvrig ønsker de at deler av eksisterende kraftledningsnett på lavere spenningsnivå kables.

Lindås kommune oversender i brev til NVE av 19.6.2008 kommunestyrevedtaket av 12.6.2008, som sier:

”Lindås kommune krev at 300 kV kraftleidning frå Mongstad til Kollsnes vert lagt i kabel heile vegen. Kommunen viser til felles uttale frå dei fire kommunane og sluttar seg til denne. I tillegg til det som kjem fram i fellesuttalen har Lindås kommune følgjande merknader:

- 1. NVE må halde seg oppdatert på eventuell endra arealbruk i Mongstadorrådet i samband med rullering av kommunedelplan Mongstad og ny vassforsyning, og ta aktuell arealbruk her med i vurderinga av konsesjonssøknaden.*
- 2. Totalbelastninga for lokalsamfunnet av kraftleidningen saman med alle andre tekniske inngrep i Mongstadorrådet må utgreiast nærare og leggjast til grunn i konsesjonshandsaminga.*
- 3. Konsekvensane for biologisk mangfald er ikkje tilstrekkeleg utgreidd for begge traseane i Lindås kommune. Kommunen krev tilleggsutgreiing for dette temaet.*
- 4. Lindås kommune føler seg særleg forplikta til å ta omsyn til landskapet i området Risasjøen – Lurefjorden, og viser til det nasjonale pilotprosjektet Landskap i kommunal planlegging.*

Kommunen forventar at NVE tek del i det statlege ansvaret om oppfølging av den europeiske landskapskonvensjonen.

5. *Det vert ikkje gitt dispensasjon frå kommuneplanens arealdel og krav om reguleringsplan.*
6. *Lindås kommune vil som grunneigar motsetje seg ei løysing med førehandstiltreding og oreigning."*

Lindås kommune sier i saksutredningen at de i tillegg til fellesuttalelsen frå de berørte kommunene ønsker å presisere at alle de omsøkte traseene vil være svært negative for Lindås kommune. De mener bl.a. at områder berørt av traseene er gitt for lav verdi som naturtype i konsekvensutredningen. Kommunen stiller seg bak forslagene til avbøtende tiltak i fagrapportene, og ber i tillegg om at det blir gjennomført kabling på lavere spenningsnivå på strekningene Bakkøy–Keilo–Hope, Verås–Mjåsundet–Keilsundet og Sirset–Rolevatnet–Skåttjørni–Mongstad. De ber også om at ingen master kommer nærmere sjøen enn 50 meter, samtidig som silhuettvirkninger på høydedrag må unngås.

Radøy kommune behandlet saken i kommunestyret 26.6.2008, og oversender vedtaket i brev til NVE av 27.6.2008. Vedtaket sier følgende:

"Radøy kommune krev at 300 kV kraftleidning frå Mongstad til Kollsnes vert lagt i kabel. Kommunen viser til fellesuttale frå dei fire kommunane som følgjer vedlagt saksutgreiinga, og sluttar seg til denne.

Det vert ikkje gjeve dispensasjon frå kommuneplanen sin arealdel og krav og reguleringsplan, jf. plan og bygningslova § 7.

Radøy kommune vil som grunneigar motsetje seg ei løysing med førehandstiltreding og oreigning.

Radøy kommune viser til kommunen sin eigen merknad som følgjer saksutgreiinga.

Utbygginga av kraftlinja over Radøy kommune må samordnast med bygging av ny Rv. 565 og ei regional vassverktutbygging i Nordhordland, eller leggjast i kabel etter alternativ 1 i konsesjonssøknaden.

Avbøtande tiltak må kostnadsreknast og vera med i den samfunnsøkonomiske vurderinga av dei ulike alternativa.

Radøy kommune ber om at NVE ikkje gjev konsesjon til landdelen av BKK sin søknad om å byggja kraftleidningar i luftspenn over Radøy.

Radøy kommune ber om at det vert sett i verk ein ny kraftleidningspolitikk i Noreg, som tek arealsamordning og miljøomsyn på alvor.

Radøy kommune vil setja fram krav om kompensasjonsmidlar for naturinngrep som kraftleidningen fører med seg. Kompensasjonskravet vil verta lågare ved jordkabel enn ved luftspenn."

I den mer utdypende uttalelsen fra Radøy kommune sier de innledningsvis at de ønsker kraftledningen Mongstad–Kollsnes velkommen, dersom den blir lagt som kabel gjennom hele kommunen, i samsvar med innbyggernes og grunneiernes syn. Dette begrunner kommunen med at store naturverdier, og dermed viktige rekreasjons- og leveområder, blir berørt av en luftledning. I tillegg er folk bekymret for helsekonsekvensene av en luftledning i sitt nærområde.

Radøy kommune mener videre at konsekvensutredningen er mangelfull innenfor flere fagområder. Både når det gjelder friluftsliv, landbruk, landskap og biologisk mangfold mener kommunen at berørte områder har fått for lav verdi i konsekvensutredningen. De viser til at Norge er forpliktet til å følge

FN-konvensjonen om vern av biologisk mangfold. Omsøkte kraftledning vil kunne bidra til å utrydde rødlistearter på Radøy, mener kommunen.

Samordning av vei- og kraftledningstrasé mener Radøy kommune kan gjennomføres gjennom en avtale mellom BKK Nett, Statens vegvesen og Radøy kommune. Dette vil være i tråd med Riksrevisjonens rapport fra 2007 om at staten bedre må samordne arealbruken framover. Det vises til at dette ble gjort i forbindelse med kabling av kraftledningen Fana–Kollsnes.

Det foreslås kabeltraseer både langs ny Rv. 565, langs fylkesveien fra Nordanger til Kvalheim og etter luftledningstrasé 1 over Radøy. Sistnevnte trasé vil være den korteste, 6–7 km fra Saltviki i øst til Kuvågen i vest, og kommunen mener at sårene i naturen raskt vil gro igjen i denne traseen. De mener også at løsningen ligger innenfor det som gir en samfunnsmessig lønnsom utbyggingsløsning for kraftledningen.

Radøy kommune framholder at kabling gir tryggere kraftforsyning og mindre vedlikehold. I tillegg vil risikoen ved å drive skogbruk og annet arbeid langs traseen blir mindre. Disse forholdene bør også inn i det samfunnsøkonomiske regnskapet.

Når det gjelder avbøtende tiltak for de omsøkte alternativene, stiller Radøy kommune seg bak forslagene i fagrapportene. I tillegg krever de følgende avbøtende tiltak som må gjennomføres i forbindelse med anleggsarbeidet:

- Av hensyn til biologisk mangfold, landskap og estetikk kreves det kabling av eksisterende luftledninger på lavere spenningsnivå på følgende strekninger på til sammen 25 km:
 - Straume–Mjøs–Bø–Rikstad
 - Storrindevatnet–Nordanger–Straume–Fosnstraumen (nord)
 - Rikstad–Bø–Haugland–Kvalheim–Håland
 - Håland–Litletveit
 - Rikstad–Villanger–Rossneset
 - Nesvågen–Manger
 - Trettholmen–Klubbesøyne
- Topplinen på den nye kraftledningen må fjernest helt i Radøy kommune eller merkes på en tydelig måte over alle sund, våtmarksområder, våger og i åpne landskap, slik at ledningen blir synlig på god avstand for fugl, fly og helikopter.
- Utbygger bør ta kostnaden med å bygge skogsveier og turveier der både landbruket og friluftslivet vil ha nytte av det. Skogsbilveier må bygges på gårdene Straume, Mjøs, Bø, Haugland og Kvalheim, totalt ca. 10 km.
- Av hensyn til reiseliv og næringsliv i Radøy og regionen må eksisterende luftledning over Bognøysstraumen kables, slik at høyere båter kommer seg til viktige industriområder i Radfjorden. Ingen stolpefester må komme nærmere strandsonen enn 50 meter og silhuettvirkning må unngås.

Kostnaden med avbøtende tiltak må kostnadsberegnes og inngå i den samfunnsøkonomiske vurderingen av traséalternativene.

Øygarden kommune oversender i brev av 24.6.2008 vedtaket i kommunestyret den 18.6.2008:

"Øygarden kommunestyre viser til felles uttale frå dei berørte kommunane og sluttar seg til denne.

Sjølv om BKK ikkje har søkt om ei løysing med jord- og sjøkabel, meiner Øygarden kommunestyre at dette er den einaste løysinga som kan akseptast, dette med bakgrunn i følgjande:

- *Vedtak frå Nærings- og energidepartementet i klagesak 300 kV Fana–Kollsnes*
- *Konsekvensar for miljø, natur, landskap, busetnad, reiseliv og næringsliv*
- *Eit luftspenn vil bandleggje uforholdsmessig mykje framtidig industriareal i Naturgassparken Vest*

Øygarden kommunestyre meiner at omsøkte alternativ 2 og 3 vil vera ei heilt uakseptabel løysing for kommunen.

Øygarden kommunestyre meiner at det einaste alternativet i kommunen er å nytte eksisterande industritrasé mellom Kollsnes og Naturgassparken Vest. Løysinga her er jordkabel som må samordnast med trasé for gassrør til Mongstad, dette for å få ei løysing som i størst mogleg grad tek omsyn til natur og miljøverdiar og samstundes ikkje bandlegg meir areal enn naudsynt i Naturgassparken Vest.

Øygarden kommunestyre meiner at konsekvensane for biologisk mangfald ved framføring av luftspenn i kommunen ikkje er tilstrekkeleg utgreidd. Det same gjeld utgreiing kring stråling og kva konsekvens dette kan få for nyetableringar i traseane.

Det vil ikkje verta gjeve dispensasjon frå kommuneplanen sin arealdel og krav om reguleringsplan.

Som grunneigar vil Øygarden kommune motsetja seg ei løysing med førehandstiltreding og oreigning.

I saksutredningen har rådmannen en rekke forslag til avbøtende tiltak knyttet til omsøkte traseer. Sanering/kabling av eksisterende luftledninger på lavere spenningsnivå, som for eksempel luftledningen fra Næringsparken over Straumesundet til Tjeldstø og videre nordover til Hellesøy, er et av forslagene. Videre foreslår rådmannen kabling over sund og forbi områder med særlige natur-/miljøinteresser, at ingen master plasseres nærmere sjøen enn 50 meter, kabling av toppliner i hele kommunen eller i områder med særlige naturinteresser eller merking av topplinen i hele kommunen.

Dersom trasé 3 velges, ønsker kommunen jordkabel helt til Ljøssnessundet, og som avbøtende tiltak å føre ledningen sammen med eksisterende 300 kV luftledning til muffehuset, for å redusere arealbeslag og estetisk påvirkning. Derfra kan det etableres en jordkabeltrasé langs riksveien til krysset ved Naturgassparken og videre jordkabel til Ljøssøysundet.

Askøy kommune viser i brev av 5.6.2008 til vedtak i Askøy kommunes formannskap den 27.5.2008, der følgende ble vedtatt:

"Formannskapet i Askøy gir sin fulle støtte til Radøy, Lindås og Øygarden i deres krav om at BKKs kraftledning må legges i jordkabel".

4.1.2. Regionale og sentrale myndigheter, foretak og interesseorganisasjoner

Hordaland fylkeskommune sender i brev av 23.6.2008 Fylkesutvalgets vedtak av 19.6.2008:

1. *"Fylkesutvalet ser at det er trong for å styrkje kraftnettet mot Kollsnes og Bergensregionen og er positiv til etablering av ny kraftline mellom Kollsnes og Mongstad.*
2. *Fylkesutvalet peikar på tidlegare fylkestingfråsegn om at der det finst gode alternative løysingar bør ein gå bort frå store skjemmande luftspenn og over til kabling. Eksisterande 300 kV-line i Øygarden er alt kabla av omsyn til landskapet, og fylkeskommunen krev at*

tilsvarande vert gjort i dette høvet. Av di det er naudsynt med kabling på delar av strekninga mellom Kollsnes–Mongstad er meirkostnaden for heil kabling for dette prosjektet mindre enn for andre kraftlineprosjekt. Fylkesutvalet meiner kabling i samband med samlokalisering med ny riksveg over Radøy må utgreiast nærare då dette kan redusere meirkostnadane ved heil kabling ytterlegare.

3. *Nordre og midtre alternativ har til dels store konfliktar med fleire regionale interesser, og av omsøkte løysingar er søndre alternativ å føretrakkje.*
4. *Når det gjeld kulturminne, må det for valt traséløysing gjennomførast kulturminnegranskingar etter § 9 i kulturminnelova på heile traseen, ikkje berre for eventuelle mastepunkt. For sjøkabel har Bergen sjøfartsmuseum eigne krav til gjennomføring av § 9-undersøkingar.”*

I saksutredningen som ligger til grunn for vedtaket sies det i tillegg at midtre trasé er noe mindre konfliktfylt enn nordre trasé. Nordre trasé kommer i størst grad i konflikt med automatisk fredete kulturminner. Fjordkryssingen ved Fosnstraumen rører ved mer enn selve traseen, da dette er et større sammenhengende kulturlandskap med stor tidsdybde. Nordre alternativ har så mange konfliktpunkter med kulturminner at det gir grunnlag for innsigelse. I Lindås mener fylkeskommunen at søndre alternativ 1 er å foretrekke framfor alternativ 1.2, på grunn av nærhet til gravminner sør og sørøst for Mølefjellet. Det er gjort to mindre funn av kulturminner i forbindelse med undersøkelser langs ny riksveitrasé.

Fylkesmannen i Hordaland sier i brev av 7.7.2008 at konsekvensene med tiltaket vurderes som tilstrekkelig utredet. Kabling i sjø på hele strekningen er det minst konfliktfylte alternativet, mener fylkesmannen. Det utredete, men ikke omsøkte alternativ 2 er det nest beste, mens fylkesmannen fraråder at traséalternativ 3 velges.

Til konsekvensutredningen bemerkes imidlertid at rapporten mangler en helhetlig vurdering av temaet landskap, som ser temaet landskap i sammenheng med de andre delutredningene. Fylkesmannen savner også en vurdering av forholdet til Den europeiske landskapskonvensjonen. For landskapet vil alternativ 2 ha ubetydelige konsekvenser, og fylkesmannen tilrår derfor at det velges.

Verdsettingen av kulturlandskapet på Radøy burde vært høyere, og konsekvensene burde følgelig vært vurdert som større. Særlig gjelder dette det åpne og sårbare landskapet mellom Mjøs og Fesøysundet, som ikke vil kunne absorbere inngrepet så godt. En luftledning vil komme i konflikt med viktige kulturlandskap langs flere deler av ledningen, og den eneste tilrådelige løsningen vil være sjø- eller jordkabel, mener Fylkesmannen.

Fylkesmannen vurderer det som lite sannsynlig at tilleggsregistreringer av viltforekomster ville bidra til bedre beslutningsgrunnlag, hva angår prioriteringen mellom alternativene. I Øygarden vil alternativ 3 komme tett inntil Tjeldstømarka naturreservat, som er et viktig raste- og hekkeområde for andefugler, en fuglegruppe som er utsatt for kollisjon med kraftledninger. Av hensyn til registrerte naturverdier, mener fylkesmannen at sjøkabel på hele strekningen gir minst konflikter, deretter alternativ 2 og alternativ 1.

I Lurefjorden vil kabelalternativene berøre et planlagt marint reservat og vil være i konflikt med verneformålet, som omfatter vern av havbunnen. Dette ønsker fylkesmannen et nærmere drøfting av med overordnede miljømyndigheter, fordi erfaringer med slike problemstillinger i marine reservat mangler. Stridsholmen er et sjøfuglreservat med en sone på 50 meter rundt hele holmen. Dersom kablen skal legges i denne sonen, forutsetter det at fylkesmannen innvilger dispensasjon fra vernereglene, noe som vil være vanskelig dersom det er teknisk mulig å legge kablen utenom sonen.

Fylkesmannen mener jord- og skogbruk burde ha vært utredet som to separate temaer, for å skape bedre forståelse for vektleggingen i verdivurderingen av områdene. Samlet vurdering av landbruk lider under at temaet behandles i flere ulike delrapporter. Blant annet mener fylkesmannen at landbruk og kulturlandskap burde sees i direkte sammenheng. For jordbruk mener fylkesmannen at alternativ 2 er det beste. Alternativ 1 og 3 innebærer inngrep i det sammenhengende skogsområdet rundt Biaråsen, som dekker et stort areal, har god bonitet og er lettdrevet. Området burde tillegges høyeste verdi i konsekvensutredningen, framholder fylkesmannen, som samlet sett mener sjøkabel fra Kollsnes til Mongstad er den beste løsningen for skogbruket. Alternativt kan alternativ 2 aksepteres.

Når det gjelder konsekvensene for friluftsliv, savnes helhetlige vurderinger sett i sammenheng med landskapskvaliteter og uberørt natur. Sjøkabel på hele strekningen vurderes som minst konfliktfylt, men alternativ 2 kan også tilrådes.

Konsekvenser for reiseliv og landskap bør sees i sammenheng, mener fylkesmannen. Det fryktes generelt at store kraftledninger kan føre til negative konsekvenser for gårdbrukere som ønsker å satse på tilleggsnæringer knyttet til gårdsturisme. For eksempel ønsker Radøy kommune å vurdere kulturlandskapet rundt Fosnstraumen som kommende landskapsparkområde, som vil oppmuntre til næringsutvikling i landbrukets kulturlandskap. Alternativ 1 og 3 vil redusere områdets attraktivitet, sier fylkesmannen.

Fylkesmannen bemerker til slutt at avklaringen av arealbruken bør skje etter plan- og bygningsloven i form av reguleringsplaner.

Statnett SF uttaler i brev til NVE av 7.7.2009 at de stiller seg positive til ledningen. Den vil øke kapasiteten i Matresnittet, som etter idriftsettelse av Energiverk Mongstad vil være sprengt. Den vil også legge til rette for ny produksjon i området og forbinde et overskuddsområde med et underskuddsområde. Statnett registrerer at BKK Nett har prioritert en løsning med mest mulig sjøkabel til vesentlig høyere kostnad enn alternativene. De ekstra kostnadene vil belastes brukerne av nettet, og Statnett mener det bør ligge veloverveide vurderinger bak et slikt valg, noe som i liten grad beskrives i konsesjonssøknaden.

Statnett har som langsiktig strategi å oppgradere vesentlige deler av 300 kV-nettet til 420 kV, i første rekke i områder der det er store overføringsbegrensninger eller der det ventes økt overføringsbehov. Av hensyn til forsyningen av store og viktige forbruks- og industrisentra, og havbasert vindkraft, mener Statnett at det er viktig å vurdere og å planlegge en langsiktig strategi for spenningsoppgradering til 420 kV også i BKK-/Bergensområdet.

For øvrig viser Statnett til forskrift for systemansvaret i kraftsystemet (FoS) og forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet (FoL), som det forventes at konsesjonær følger. Statnett legger til grunn at funksjonskrav i kraftsystemet (FIKS) følges, og at konsesjonær informerer systemansvarlig om anlegget i god tid før planlagt idriftsettelse.

Riksantikvaren sier i brev av 13.6.2008 at uttalelsen fra Hordaland fylkeskommune vil ivareta kulturminneforvaltningens merknader til saken.

Fiskeridirektoratet Region Vest har i sin uttalelse til NVE av 27.6.2008 merknader knyttet til berørte sjøområder i Hjeltefjorden. Det vises til uttalelse til NVE av 24.8.2006, hvor de fremhevet akvakulturlokaliteter ved Ljøsøy (Øygarden) og ved Toska sør (Radøy) og reketrålfelt i Hjeltefjordområdet som viktige. De kan ikke se at konsekvenser for næringsinteresser tilknyttet fiskeri eller akvakultur er omtalt i konsekvensutredningen.

Til søknadens alternativ 1 sier Fiskeridirektoratet Region Vest at eventuelle konsekvenser for oppdrettsvirksomheten ved utlegging av sjøkabel må utredes nærmere. De frarår å ta endelig stilling til traséalternativet med landfall ved Ljøsøy før det foreligger resultat av en slik utredning.

Både trasé 3.1.2 (midtre) og trasé 3 (nordre) krysser gjennom registrerte rekefelt vest og nord av Toka. Feltet benyttes mindre til tråling og kryssingen vil derfor ikke være særlig konfliktfylt med hensyn til fiske. Mot landfall ved Kuvågen på Radøysiden kommer traseen i utkanten av et annet rekefelt, men en sjøkabel her vil sannsynligvis være uproblematisk dersom den legges på 120 meters dyp eller grunnere i nærheten av rekefeltet.

Kystverket Vest sier i en uttalelse av 24.4.2008 at traséalternativene krysser Hjeltefjorden og Lurefjorden, hvorav Hjeltefjorden er registrert som hovedlei med mye sjøgående trafikk. Lurefjorden har et mer avgrenset trafikkbilde. Vedlagt uttalelsen er kartutsnitt som viser farleier og områder for ankring, og det opplyses om at det kan forekomme nødankring. I begge fjordene blir det også utøvd fiske med trålnedskap. Kystverket Vest opplyser om at tiltak av typen som er omsøkt krever tillatelse etter § 6 tredje ledd i hamne- og farvassloven, som det må søkes om i god tid før tiltaket iverksettes.

Statens landbruksforvaltning (SLF) sier i brev av 20.6.2008 at konsekvensutredninger er oversiktlig og utfyllende for temaet landbruk, herunder er det positivt at den også omhandler konsekvenser for landbruksbasert tilleggsnæring i form av gårdsturisme. SLF legger til grunn at kraftledningen ikke vil legge direkte beslag på dyrka mark og at den største ulempen for jordbruksdriften vil være restriksjoner på gjødselspredning. Rydebeltet vil føre til ulemper for skogsdrift, ved at trær fjernes og gjenværende skog blir mer utsatt for skader. SLF vurderer tiltaket som et omfattende landskapsinngrep, men mener at deler av området den planlegges i allerede er preget av industriell virksomhet. Eventuell vindkraftutbygging, som det er planer om i området, vil også i sterk grad påvirke landskapet. De konstaterer at fagrapporten for landbruk peker på området Fosnstraumen, med stort potensial for utvikling av gårdsturisme, er berørt av traséalternativ 3, som er lavest prioritert av BKK Nett.

SLF konkluderer med at omsøkte kraftledning ikke berører landbruksinteresser i en slik grad at konsesjonssøknaden bør avslås.

Direktoratet for naturforvaltning melder i brev til NVE av 4.6.2008 at de ikke vil avgi noen uttalelse i denne saken.

Luftfartstilsynet sier i e-post til NVE 26.6.2008 at konsekvensutredningen i liten grad har vurdert konsekvensene for sivil luftfart. Det anbefales å kontakte Avinor, for å sikre at ledningen ikke vil påvirke eventuelle kommunikasjonsanlegg i området. For øvrig minner Luftfartstilsynet om at det er netteiers ansvar og plikt å rapportere til Statens kartverk for registrering av luftfartshindre. De minner også om at kraftledningsspenn som krysser fjorder er merkepliktig dersom minimum 100 meter av spennet har en høyde over vannflaten som er 60 meter eller høyere. Det vises til gjeldende regelverk.

Avinor sier i brev til BKK Nett av 12.3.2010 at kraftledninger og transformatorstasjoner normalt ikke gir problemer for sivil luftfart, fordi trafikken ligger i høyder som ikke påvirkes av slike tiltak. Derimot kan lufttrafikk i lavere høyder påvirkes, og Avinor anbefaler derfor at tiltakshaver kontakter selskaper som opererer lavtflygende fly og helikoptre.

Stiftelsen Bergen Sjøfartsmuseum opplyser i brev til NVE 4.1.2009 at de tidligere har påpekt undersøkelsesplikten for marine kulturminner etter kulturminneloven §§ 9, 10 og 14. Ingen registrering er gjennomført, og dette må gjøres når endelig trasé er valgt. Sjøfartsmuseet har forvaltningsansvar for marine kulturminner og ønsker å vite når tiltakshaver skal oppfylle undersøkelsesplikten, av hensyn til museets arbeidsplan.

Norsk luftambulanse uttaler 12.6.2008 at nye ledninger mellom holmer og i fjorder ikke er ønskelig, fordi disse må tas hensyn til ved flygninger og vil kunne føre til lengre flytid i forbindelse med oppdrag. De mener denne problemstillingen er meget aktuell for kraftledningen Mongstad–Kollsnes og anbefaler at mest mulig av kraftledningen blir lagt i jord.

Naturvernforbundet Hordaland sier til NVE 6.6.2008 at de tre alternative luftledningsalternativene alle vil forårsake stor skade på det biologiske mangfoldet. Det finnes flere rødlistearter i området, blant annet hubro og hønehawk. Den søndre alternativet sees som det minst skadelige, men inngrepene vurderes likevel som alvorlige. De mener konsekvensvurderingen er mangelfull og viser til kartlegging av Morten Wilhelmsen. Verdivurderingene er også for lave, mener de.

Naturvernforbundet mener konsekvensene av sjøkabel vil være liten, jf. rapport 995 fra Rådgivende biologer, om man tar hensyn til korallrev og koraller. De forslår samtidig å lage kunstig habitat og hummerhus på selve kabelen, og anbefaler videre kontakt med Reef Systems AS. Fotomontasjene mener de er for dårlige, fordi standpunkter der inngrepet er lite synlig er valgt. Luftledning vil skape en visuell forurensing som vil gå ut over naturopplevelsen. De er derfor uenige i konsekvensutredningens vektning av konsekvensene for friluftsliv som små. Verdier som ikke er prissatte bør også legges inn i regnestykket.

Naturvernforbundet ønsker jord- og sjøkabel, førstnevnte lagt sammen med riksvei 564 ved utbygging av denne. De mener kabel vil innebære mindre sannsynlighet for feil enn luftledning, særlig under hardt vær.

Naturvernforbundet Nordhordland krever i e-post av 6.6.2008 at kraftledningen kables fra Kollsnes til Mongstad. De mener luftledning vil være et sterkt inngrep i områdets landskap, jf. omtalen fra konsekvensutredningen som sier at "luftledningen vil være synlig på lang avstand". Det vises til at det trolig er flere rødlistearter i området enn BKK Nett har kartlagt og ber derfor om ny kartlegging. De mener friluftslivet vil bli ødelagt, særlig rundt ilandføringene i Kuvågen, Saltviki og Tytebærneset. På Tytebærneset vurderer Naturvernforbundet Nordhordland det også som svært negativt at ledningen følger strandsonen. Lurefjorden er et viktig kulturhistorisk og rekreasjonsmessig område med marine verdier, hvor det for eksempel er forbud om fiskeoppdrettsanlegg. Naturvernforbundet Nordhordland krever derfor ny konsekvensutredning og nye samfunnsøkonomiske beregninger, hvor prissetting av konsekvenser for blant annet landskap, friluftsliv, biologisk mangfold, kultur og eiendom ønskes innlemmet.

Bergen turlag sier i sin uttalelse av 4.6.2008 at et eventuelt luftspenn vil gå gjennom store, sammenhengende, regionalt og lokalt viktige friluftsområder, noe som vil føre til en reduksjon av områdets verdi og kvalitet. De mener konsekvensene for det biologiske mangfoldet, som for eksempel fuglelivet, og konsekvenser for landskap og friluftsliv er for dårlig utredet. De ønsker at kraftledningen kables på hele strekningen.

Nordhordaland turlag gir i brev av 3.6.2008 uttrykk for at de ikke ønsker kraftledningen i luft, fordi de mener det vil være skadelig for dyrelivet, skjemme miljøet og rekreasjonsmulighetene. De tilrår at det velges jordkabel over Radøy.

Hordaland Bondelag krever i e-post av 5.6.2008 kabel på hele strekningen, på vegne av folk som bor i de berørte områdene og bruker dem i yrkes- og friluftssammenheng. De mener luftspenn vil få negative konsekvenser for biologisk mangfold, friluftsliv og landbruk, og at dette ikke er godt nok vurdert i konsekvensutredningen. At ledningen vil gå gjennom sammenhengende jordbruksområder sees også på som negativt, samtidig som det strider mot nasjonale føringer. Traseen vil skape farer for bønder i aktiv drift, for eksempel ved bruk av landbruksmaskiner. Gardsturisme vil bli mindre

attraktivt med en kraftledning i nærheten, og det samme gjelder attraktiviteten til jaktområder. Hordaland Bondelag ønsker at kraftledningen legges i en felles trasé med vei og vannledninger.

Nordhordland handverk- og industrilag skriver i brev av 04.06.08 at de er positive til oppgradering av ledningsnett, men mener kraftledningen må føres i jord eller sjø. Dette begrunner de med at en luftledning vil gi bebyggelsen og miljøet store ulemper, og ledningene vil begrense framtidig arealbruk. Det vises i den sammenheng til arbeidet med ny kommunedelplan i Austrheim og Lindås kommuner. De har registrert sterk motstand blant befolkningen i Nordhordland mot luftledning, noe de har forståelse for. De ønsker alternativ 2 som kabeltrasé.

Nordhordland Senterungdom uttaler 4.6.2008 at de ønsker jordkabel.

Nordhordland skogeigarlag sier i en uttalelse av 3.6.2008 at de ønsker jord- eller sjøkabel. De ønsker ikke luftledning, fordi ledningen vil gå i områder med mye skog plantet med statlig tilskudd, og hogging før skogen er hogstmoden vil medføre økonomisk tap. Dette tapet ønskes konkretisert i konsekvensutredningen. Hogging fører til åpne sår i en tett skog, noe som vil gi vindfall og ødeleggelser. Dette problemet ønskes også utredet nærmere. Med en gatebredde på 20 meter til hver side, som forutsatt i søknaden, vil det måtte påregnes vindfall over ledningene. Det bes derfor om at den faktiske bredden blir utredet. Skogsdrift blir vanskeligere og farligere enn før, og dette bes synliggjort og tatt hensyn til. Det vises til en statlig aksjon for kystskogbruket, og det etterlyses samkjøring mellom statlige organer. Skogeigarlaget mener luftledning vil ødelegge natur og miljø, og den vil være kilde til usikkerhet knyttet til helserisiko. Dyrelivet, kulturlandskapet, rekreasjonsmuligheter og jaktterreng vil lide under tiltaket, mener de.

StatOilHydro ASA uttaler 2.6.2008 at de ser positivt på en ny kraftledning, da dette vil redusere tapet i et belastet nett. Den vil derfor være gunstig for industriutviklingen i området.

Hordaland Bonde- og Småbrukarlag mener i en uttalelse av 2.6.2008 at jordbruks- og beiteområder blir berørt av tiltaket, fordi bøndene vil måtte utføre arbeid nært opptil ledningen. En ledning nær hus og gård vil kunne ødelegge for muligheter for gårdsturisme, og verdien av eiendommene vil derfor forringes. Ledningen vil også redusere skogsområdene og deres kvalitet, særlig i Radøy, samtidig som skogsarbeidet blir farligere. Jaktområdene får redusert opplevelsesverdi, og ledningen reduserer potensialet for utmarksnæring. Konsekvensene for det biologiske mangfoldet, som for eksempel fuglelivet, er ikke tilstrekkelig utredet. Det samme gjelder konsekvensene for friluftsliv og landbruk. Bonde- og småbrukarlaget mener det bør legges kabel, da omsøkte prosjekt ikke er godt nok utredet eller utarbeidet. De mener de samfunnsøkonomiske verdiene ikke er tatt nok hensyn til.

Norsk institutt for skog og landskap sier i uttalelse av 29.5.2008 at de holder på med et langsiktig forskningsprosjekt på gården Mjøs, eid av Steinar Mjøs. Alternativ 1 og 3.1.2 vil gjøre være mest negativ for forskningsobjektet. Alternativ 3 vil trolig bli berørt av sikringssonen rundt tiltaket, følgelig vil forskningsobjektet forringes. De anmoder om at det velges en trasé som gjør at feltet ikke berøres. Om tiltaket gjennomføres, ønsker de snarlig melding slik at forsøket kan sluttetruddes.

4.1.3. Lokale foreninger, bedrifter, grunneiere og privatpersoner

Øygarden

Advokatfirmaet Harris kommer med en uttalelse 1.7.2008 på vegne av følgende grunneiere i Øygarden kommune: Andreas Dale (gnr./bnr. 42/118), Tor Kristian Dale (gnr./bnr. 42/3), Rolf Atle Dale (gnr./bnr. 42/1), Jan Inge Oen (gnr./bnr. 43/6), Karstein Oen (gnr./bnr. 42/3), Håkon Oen (gnr./bnr. 43/2), Roald Svein Oen (gnr./bnr. 43/2), Rolf Sæle (gnr./bnr. 40/5), Torhild og Sven Rong (gnr./bnr. 42/6,14), Jakob Kåre Blom (gnr./bnr. 40/133), Kjell Arne Blom (gnr./bnr. 40/133), Martin

Arild Blom (gnr./bnr. 40/133), Ivar Gerhard Dale (gnr./bnr. 42/32), Kjell Arne Dale (gnr./bnr. 42/95), Kristina Karina Dale (gnr./bnr. 42/118), Kirsten Flåten (gnr./bnr. 40/133), Bente Skare Nordrehaug (gnr./bnr. 42/10) og Torhild Marie Rong (gnr./bnr. 42/6,14).

Samtlige grunneiere er sterkt imot at det etableres nye luftledninger i området etter trasé 1, som de mener ikke tar tilstrekkelig hensyn til landskap og eiendommer og vil hindre utvikling av næringsområder. For øvrig er de imot alle luftledningsalternativer. De ber om at ledningen i Øygarden kommune må framføres som jordkabel, og at de tydelige og kritiske merknadene som kom fram på det offentlige møtet på Kollsnes legges til grunn i den samlede vurderingen. De viser også til tidligere uttalelser der de har gått imot søknad om konsesjon, ekspropriasjon og forhåndstiltredelse.

Grunneierne framholder at innbyggerne generelt og særlig grunneierne og beboerne i Kollsnesområdet har vært utsatt for betydelig inngrep og negative konsekvenser som følge av industriutbyggingen, som storsamfunnet har hatt glede av. Derfor mener de at storsamfunnet på sin side bør gjøre sitt ytterste for å begrense ytterligere ulemper ved utbygging av kraftledninger. Det vises til at myndighetene tidligere har vurdert de sårbare kystområdene i Øygarden til å være av en slik karakter at lengre strekninger av 300 kV-ledningen Fana–Kollsnes ble lagt som jordkabel. Siden den gang mener grunneierne at samfunnsutviklingen har gått i retning av større vektlegging av natur, mennesker, oppvekstmiljø mv.

Grunneierne savner kartgrunnlag som viser trasé 1 med mastefester, klausuleringsbelter, eiendomsgrenser og eksisterende kraftledninger med klausuleringsbelter. Gassrørledningstraseer med klausuleringsbelter bør også framgå av kartet. I tillegg mener grunneierne at planstatus og bebyggelse bør inntegnes i kartet, og det må kreves utredet i hvilken grad den nye kraftledningen hindrer rasjonell utnyttelse av de berørte områdene. Det savnes også visualiseringer som gir inntrykk av nærvirkningene av kraftledningen.

Selv om StatoilHydros gassrørledning er bygd, krever grunneierne at BKK Nett tilpasser seg gassrørledningstraseen gjennom å benytte samme anleggstrasé, slik at sårene i landskapet og klausureringsbeltene samlet begrenses.

I den økonomiske vurderingen av jordkabel som alternativ til luftledning, savner grunneierne flere elementer i beregningene, herunder reduserte avbrudds- og vedlikeholdskostnader ved jordkabel og verdien bedre eiendomsutnyttelse ved å velge jordkabel. I tillegg kommer de store negative ulemper for naturlandskap og lokalmiljø som en luftledning vil gi.

Håkon Oen gir i sin uttalelse av 15.5.2008 uttrykk for at eneste rette løsning er alternativ 1, med jordkabel fra Ljøsnes til Kollsnes.

Hans Arne Breivik sier i sin uttalelse til NVE 5.6.2008 at han er eier av gnr./bnr. 45/1 i Øygarden kommune, et område kalt Svanevågen. Kommunen er i vekst, og det er derfor to prosjekter under planlegging i Svanevågen, både for boliger og for hotell og fritidsbebyggelse. Han ønsker derfor at alternativene 2 og 3 avslås, fordi ledningene vil legge bånd på framtidig arealbruk. Han ønsker at konsekvensene luftledning har for turismen skal bli utredet.

Breivik mener alternativ 2 og 3 vil ødelegge kystnaturen og grunnlaget for fritidsbebyggelse rundt hans egen eiendom, noe som vil føre til tapt fortjenestemulighet. Han ser alternativ 1 med sjøkabel som eneste akseptable. For sin egen eiendom krever han erstatning for tapt planlagt arealutnytting hvis det blir luftledning.

Helge og Ingvild Myhre støtter i sin uttalelse av 5.6.2008 traséalternativ 1 fullt ut. Fordi de bor tett inntil traséalternativ 3, ønsker de ikke at denne traseen blir valgt. Dersom det nordlige alternativet likevel blir valgt, ber de om at kraftledningen kables mellom Harkestad og Ådnevik, helst også videre

til Tjeldstømarken, av hensyn til miljøet. Det vil bli en psykisk belastning å bo ved ledningene, framholder de, og viser til at det i deres nabolag er barn som har kreft. Helge og Ingvild Myhre mener også at en luftledning vil påvirke miljøet, markedsinteressen og prisen på boligene, og peker på at konsekvenser for landskap, dyreliv og andre ikke-prissatte hensyn er holdt utenfor det samfunnsøkonomiske regnestykket.

Liv Paulsen Rong henviser i sin uttalelse av 4.6.2008 til vedtak fra Nærings- og energidepartementet i januar 1994 vedrørende 300 kV-ledningen Fana–Kollsnes, der det ble vedtatt å pålegge jordkabel pga. Øygardens landskap med små terrengformasjoner og lave vegetasjon. Hun ber om mest mulig kabel innenfor Øygarden kommunes grenser, i jord eller sjø. Hun håper også de gamle luftledningene blir lagt i jord, og at ledningen for øvrig blir skånsomt plassert. Når det gjelder visualiseringene, ønsker hun at det blir lagt fram fotomontasjer med standpunkt på bakkenivå.

Radøy

Radøy Friidrettslag mener i brev til NVE av 30.6.2008 at den omsøkte kraftledningen vil påføre Nordhordland uopprettelige skader. I forbindelse med Norges idrettsforbunds kampanje "Folk i form til OL" arrangerte Radøy Friidrettslag en rekke turmarsjer og etablerte poster rundt omkring i kommunen. Tre poster eksisterer fremdeles, og den mest besøkte av den ligger i området mellom Ottertjørna og Færvatnet. Dette er det mest populære turområdet i kommunen, fordi det er omringet av fem til seks vann. Dersom kraftledningen blir bygd vil folk måtte passere den på vei til og fra posten, med de negative virkningene det vil ha for naturopplevelsen og helseverdien av turen, ifølge friidrettslaget.

Radøy bondelag uttaler i brev datert 4.6.2008 at de ønsker felles trasé med jordkabel og vannledning langs den kommende riksveg 565 over Radøy. De mener at dette anlegget bør finansieres ved hjelp av økonomisk bidrag fra oljenæringen, som følge av at ledningen er utløst av kraftbehovet til oljeindustrien i Øygarden og offshore.

De har tidligere fremmet et ønske om en løsning som krysser Radøy på det smaleste, hvor en går med sjøkabel inn Sletteosen til Snekkevika, videre med kabel over til Mangerøy og sjøkabel over Hjeltefjorden. Dette ble avvist med bl.a. den sterke vernestatusen som kulturminner i indre del av Lurefjorden har. Radøy Bondelag undrer seg over at maritime arkeologiske kulturminner tillegges større verdi enn opparbeidet jordbruksmark og kulturlandskap på land.

Radøy Bonde- og Småbrukarlag mener i sin uttalelse mottatt av NVE 4.6.2008 at forslaget om å bygge en luftledning viser lite respekt for de som har skapt landskapet i området, og for de som arbeider der. De mener vi har råd til å verne kulturlandskapet og at fordelene med kabel veier opp for merkostnaden.

Radøy sokneråd er i sin uttalelse av 23.5.2008 bekymret for at kraftledningen vil berøre friluftsområder og naturperler. Den planlagte traseen vil gå like i nærheten av "Katedralen", et skogsområde ved Hordabø idrettspark, som er brukt til friluftsgudstjenester. Soknerådet ønsker at kraftledningen kables.

Fagforbundet Radøy sier i sin uttalelse av 25.5.2008 at en luftledning vil gi store konsekvenser for folkehelse, miljø og friluftinteresser. De ønsker en felles lokalisering av strøm og vann langs riksvei 565. NVE må følge opp Stortingsmelding nr. 29 (1996-1997) om arealbruk, sier fagforbundet. De mener at søknaden ikke følger opp viktige prinsipper i moderne arealforvaltning eller styrende dokumenter om samordning av arealbruk og bærekraftig utvikling.

Hordabø IL mener i sin uttalelse av 5.6.2008 at kraftledningen vil være en katastrofe for idrettslaget. De har et større idrettsanlegg som kommer til å ligge nært inntil traseen og mener områdene rundt vil bli mindre attraktive som jogge-, tur- og konkurranseløyper. Radøyløpet går i området der ledningene er planlagt. De håper NVE vil gå inn for andre løsninger.

Radøy Venstre sier i uttalelse av 5.6.2008 at de er imot luftledning og krever kabling, dette for å hindre inngrep i et område med nasjonal verdi, av hensyn til fugletrekk, helse, urørt natur og for å unngå båndlegging av natur.

Personalet på Hordabø skole sier i brev av 21.5.2008 at mesteparten av traseen over Radøy vil ligge innenfor skolekretsen til Hordabø skole. Tiltaket vil gå over et område skolen bruker i undervisningen, med forringelse av dette området som følge. De mener terrenget blir ødelagt, samtidig som de frykter for barnas helse som følge av å oppholde seg i nærheten av mastene. På dette grunnlag ber de om at kraftledningen blir bygd som jordkabel.

Roald Straume sier i brev til NVE mottatt 29.11.2007 at han er eier av gnr./bnr. 93/4 på Radøy, der kabelen går i land på Saltviki. Han sier at kraftledningen vil redusere beiteareal og kreve hogst av store mengder skog på hans eiendom. Mastepunktene vil kunne gi dårligere arrondering og vanskeliggjøre gylling av husdyrgjødsel. På denne bakgrunn foreslår han at sjøkabelen fra Lurefjorden etter traséalternativ 1 og 3.1.2 føres videre under broen over Fosnstraumen og til land ved Rapeneset vest for Fosnstraumen bro.

Frode Hermann Bøe sier i sin uttalelse av 16.5.2008 at den planlagte luftledningen vil medføre helsefare for personer som bor i nærheten, særlig på Kvalheim, der han hevder at ledningen er planlagt over hustakene på boliger. Dette mener han tiltakshaver vet og kalkulerer med for å spare penger, og han mener at viktig informasjon om helserisiko underslås av myndighetene. Han ser mange tapte kunder for BKK, som en reaksjon på luftledning gjennom et område hvor både barn og voksne oppholder seg daglig.

Ragnar Floen viser i uttalelse av 20.5.2008 til at Radøy er et mye brukt friluftsområde. Traseen over Radøy er planlagt i den åpneste og mest sårbare delen av naturen der. Ledningen vil krysse kirkeveien mellom Mjøvatne og Hallandvassdraget, samtidig som den vil gå i nærheten av Barnas katedral. Han viser til at det er et rikt dyre- og fugleliv i området og er bekymret for konsekvensene av en kraftledning i området. På denne bakgrunn ønsker han en kabelløsning over Radøy utredet.

Ketil Hindenes, innbygger på Radøy, sier i en uttalelse av 1.6.2008 at han ønsker jord-/sjøkabel av hensyn til dyrelivet, naturopplevelsene og menneskene. Han viser til at flere truede fuglearter, som ørn, hubro og hauk, vil bli berørt av tiltaket.

Magnar Sæbø ønsker i sin uttalelse av 3.6.2008 kabel av hensyn til folk og fuglebestanden.

Signe Askeland uttaler 3.6.2008 at hun ønsker kabel framfor luftledning for å spare naturen.

Rune Lygre Storheim sier i sin uttalelse til NVE av 3.6.2008 at en luftledning ikke er noe trivelig syn, som han mener vil ødelegge naturopplevelsen.

Kenth Remy Nesbø, Sindre Visnes, Jørgen Bjørsvik Ingebrigtsen og Lars-Petter Myhr Skagen protesterer i sin uttalelse av 3.6.2008 mot den planlagte luftledningen. Inngrepet vil ødelegge naturen, medføre helseskade, være til stor fare for havørnen og føre til en lokalbefolkning i opprør, framholder de.

Geir Taule mener den 3.6.2008 at ledningen vil gå over et verdifullt og mye brukt friluftsområde. Omsøkte ledning vil gå over Melekviken, der det er observert hubro og havørn. Han mener området bør skånes for inngrep, og at kabel er beste alternativ.

I en uttalelse 4.6.2008, sammen med **Grethe Myhre, Linn Tove Myhre Taule, Joachim Myhre Taule**, framholder Geir Taule at kabling av kraftledningen ikke koster veldig mye penger, sammenlignet med hva det brukes av penger på andre formål i samfunnet.

Kurt-Steinar Kvalheim protesterer i en uttalelse av 1.6.2008 mot luftledning. Dette begrunner han hovedsaklig med frykten for helsefare som følge av kraftledningen. Han spør om magnetfeltbelastningen som BKK Nett har beregnet er den maksimale eller gjennomsnittet, og hvordan dette varierer med årstidene. Hvilke konsekvenser vil det kunne få dersom kapasiteten ledningen skal bygges med utnyttes fullt ut, spør han til slutt.

Mindur Bergtun krever 2.6.2008 at kraftledningen kables, fordi luftledning vil legge beslag på eiendom og hindre utnyttelse av arealene til skogsdrift, samtidig som den vil være synlig og skjemmende i naturen.

Gerd Valdersnes mener i en uttalelse av 3.6.2008 at luftledning er forkastelig og vil ødelegge den unike naturen i området.

Gunnar Mjøs protesterer 4.6.2008 mot planene om å bygge luftledning over Radøy, da det vil få negative konsekvenser for rekreasjonsområdet. Han ber om at ledningen kables.

Lillian Øvrevik Mjøs protesterer 3.6.2008 mot kraftledning i luft over Radøy, fordi det vil ødelegge et rekreasjonsområdet. Hun mener kabel er et bedre alternativ.

Ronny Thomassen protesterer i sin uttalelse av 4.6.2008 mot luftledning mellom Kollsnes og Mongstad.

John Luis Mjøs protesterer 4.6.2008 på luftledning over Radøy og ønsker kabel i stedet.

Åse Eriksen kommer med en uttalelse på vegne av **Ella Eriksen** i brev av 5.6.2008. Innledningsvis markerer hun at hun er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim, Radøy og Øygarden om at kraftledningen må kables. Eriksen mener konsekvensutredningen er mangelfull, fordi det er utredet for få kabeltraseer. Muligheten for samlokalisering langs vei er for lite vektlagt og sjøkabel tilknyttet gassledning er utilstrekkelig utredet, framholder hun. Verdien av uberørt natur er heller ikke tilstrekkelig verdsatt. Hun mener at konsekvensutredningen overser at et luftspenn vil gi et markert skår i landskapet. Det er heller ikke tatt hensyn til usikkerheten knyttet til helsevirkninger og verdireduksjon ved anlegging av høyspentledninger ved hus eller fritidsbebyggelse. At luftledningen legger begrensninger på framtidig arealbruk mener hun er et argument for å velge kabling. Hun mener dessuten at kabling vil være et godt økonomisk valg, da dette kan framskynde saksbehandlingen.

Eriksen er eier av gnr./bnr. 29/39 i Radøy kommune. Et hus på denne eiendommen brukes som gjestebolig for Radøy Kunstsenter og er viktig for senterets aktivitet. Hun frykter at en jordkabel lagt i veien vil medføre helsefare, og det ønskes derfor at denne legges i trygg avstand fra veien, selv om dette vil kunne gi landskapsmessige inngrep. Hun ønsker heller ikke at kabelen legges i eller ved vei, slik at det blir vanskelig å grave ned kloakk eller vannledning fram til eiendommen. Kabelendemasten vil ligge synlig til ved huset, og Eriksen krever en vurdering av eiendoms- og bruksforringelsen ved anlegging av luftledning.

Hun foreslår to forskjellige løsninger. Den første løsningen innebærer at jordkabelen legges i større avstand fra veien og at kabelendemasten flyttes 100 meter nordover. Verdi- og bruksforringelsen på eiendommen kreves dekket av BKK. Vann og kloakk fram til eiendommen må legges samtidig som jordkabelen, og veien må settes i stand etter anleggsdrift og deretter asfalteres. En annen mulighet Eriksen lanserer er en kompensasjonsløsning der grunneier løses ut av eiendommen og kompenseres med tilsvarende areal og gjesthus på kommunens tomt til Radøy Kunstsenter.

Sven Hermansen sier i sin uttalelse av 7.6.2008 at konsekvensanalysen samsvarer lite med lokalbefolkningens oppfattelse av de faktiske forholdene. Blant annet er en del konsekvenser ikke prissatt og dermed ikke med i det samfunnsøkonomiske regnestykket. Hermansen mener det er stor sannsynlighet for å finne steinalderbosetninger i området ledningen er planlagt. En luftledning vil dessuten gi skjemmende sår tvers gjennom landskapet på Radøy, og han stiller spørsmål ved om 40 meters bredde på ryddegaten er nok i dette området hvor sitkagranen vokser fort. Videre sier Sven Hermansen at området er mye brukt til friluftsliv, og han er redd tiltaket vil få negative konsekvenser gjennom redusert naturopplevelse. Han mener det er absurd at naturen på Radøy skal deles på midten av en kraftledning og er redd det vil få negativ virkning på framtidsmulighetene i området.

Torstein og Jodis Villanger krever i brev av 3.6.2008 at kraftledningen blir lagt i sjø eller jord. I tillegg til frykten for elektromagnetiske felt, mener de at de eksisterende anleggene på Mongstad og Kollsnes allerede skjemma miljøet i området og at kraftledningen vil legge begrensninger på rekreasjonsmulighetene.

Herdis og Tor Ursin gir i uttalelse av 5.6.2008 uttrykk for at de ønsker jord- eller sjøkabel. De begrunner dette med at master vil ødelegge landskapet, skape en mulig helsefare og at mastene kan være utsatte for ekstremvær, noe som igjen vil gi økonomiske konsekvenser for vedlikehold.

Sølvi Kristine Mjøs uttaler 3.6.2008 at hun ønsker jordkabel av hensyn til nærmiljøet og dyrelivet.

Oddbjørg Mjøs sier i brev av 3.6.2008 at hun ønsker jordkabel, også av hensynet til nærmiljøet og dyrelivet.

Roald og Margunn Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. De er eiere av gnr./bnr. 25/35 i Radøy kommune. Eiendommen blir ikke direkte berørt av kraftledningen, men ligger så nær traseen at grunneier venter å få ulemper som følge av ledningen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel.

Det anføres at konsekvensutredningen er mangelfull når det gjelder utredning av kabelalternativet, fordi det kun er utredet og kostnadsberegnet én jordkabeltrasé, som ikke er den kortest mulige over Radøy. Til sammenligning er det utredet tre luftledningsalternativer. Grunneier stiller seg utforstående til BKK Netts begrunnelse for ikke å gå inn for jordkabel langs planlagt vei på Radøy, som henviser både til økonomi, framdrift og veimyndighetenes restriktive holdning. En samlokalisering av jordkabel, vei og vannverk vil løse viktige oppgaver og medføre store samfunnsøkonomiske, miljø- og arealmessige innsparinger, mener grunneier. Det vises til at Statoil Mongstad utredet en trasé for kondensatledningen fra Kollsnes til Mongstad i 1997 og fant den gjennomførbar. Denne ferdigutredete og utbrakte traseen burde vurderes for en kabel på strekningen. Grunneier mener videre at det burde utredes om sjøkabel kan legges i tilknytning til gassrørledningen fra Kollsnes til Mongstad, men de besparelser en slik samkjøring kan gi.

BKK Nett har unnlatt å søke om konsesjon for et rent kabelalternativ basert på samfunnsøkonomiske vurderingen, før grunneiers merknader til luftledning var kjent, noe som anses som en svakhet i vurderingsgrunnlaget. Vurderingen har heller ikke tatt hensyn til de økonomiske besparelsene en

kabelløsning ville innebære, i form av tidsbesparelser som følge av mindre lokal motstand. Det vises i den sammenheng til at BKK Kraft i april 2008 tapte 150 millioner kr på manglende nettkapasitet. Videre tar ikke konsekvensutredningen tilstrekkelig hensyn til ulemper som følge av landskapsinngrep, mulige helseeffekter, verdireduksjon for berørte boliger og fritidseiendommer, verdien av uberørt natur, redusert arealutnyttelse og muligheter for utvikling av bolig-/hyttefelt og gårdsturisme.

Grunneier slutter seg for øvrig til uttalelsen fra Radøy, Austrheim og Lindås kommuner hva gjelder kvaliteten på konsekvensutredningen.

Til konsesjonssøknaden kommenterer grunneier at selv om luftledningen vil komme i noe avstand fra boligeiendommen, vil den ha negativ virkning for eiendommen på grunn av det flate terrenget. Ledningen vil være skjemmende, medføres støy og usikkerhet knyttet til magnetfelt og mulig helsefare, noe som grunneier mener vil redusere bruks- og markedsverdi på eiendommen. Det vises til at høyspente luftledninger i USA plasseres minst én km fra boliger.

Erling Nordås v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 25/34 i Radøy kommune. Fritidseiendommen blir ikke direkte berørt av kraftledningen, men hevdes å ville få ulemper som følge av sin nærhet til traseen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Luftledningen ligger i noe avstand fra fritidseiendommen, men på grunn av det flate terrenget, venter grunneier at luftledningen vil ha negative virkninger for eiendommen. For øvrig har grunneier sammenfallende merknader til konsesjonssøknaden som eier av gnr./bnr. 25/35.

Knut H. Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 25/11 i Radøy kommune, og hans eiendom blir direkte berørt av den ene foreslåtte traseen for kraftledningen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Til de traseene det er søkt om konsesjon for bemerker grunneier at eiendommen er en skogsteig som grenser til et vann, og kraftledningen skjærer over eiendommen på hele strandlinjen. På grunn av sin beliggenhet er eiendommen attraktiv som hytteutbyggingsområde, noe kraftledningen vil ødelegge interessen for, mener grunneier. Det flate terrenget vil gjøre ledningen godt synlig, og den vil medføre usikkerhet knyttet til konsekvenser av magnetfelt og støy. Området benyttes også til friluftsliv. På den delen av eiendommen som blir berørt, blir skogsdriften vanskeliggjort. Den vil medføre økt fare for trefall og vanskeligere opprydning etter dette. Grunneier krever at det i en eventuell konsesjon til luftledning settes vilkår om at det må bygges en kryssingsvei under ledningen på egnet sted før den bygges, slik at grunneier sikres atkomst til eiendommen. Også samlokalisering med eksisterende kraftledninger bør vurderes, med hensikt å samle inngrepene, avslutter Harris på vegne av grunneier.

Steinar Mjøs v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han eier gnr./bnr. 16/10, 33 og 35 i Radøy kommune. Dette er en eiendom med gårdshus og skog, i tillegg til hytteeiendom, som blir direkte berørt av kraftledningens trasé 1 og 3.1.2. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Til alternativene som det er søkt om konsesjon for, sier grunneier at de sjærer tvers over eiendommen og deler den i to, i tillegg til å komme svært nær en hytte. Begge alternativene har en avstand til gårdshuset og hytten som gjør dem svært negative for bruken av eiendommen, både med tanke på skjemmende utsikt og usikkerhet knyttet til magnetfelt og støy. Luftledningen vil også skjære tvers over en meget attraktiv og flott strandlinje, og den vil bli svært synlig ved kryssingen av vågen, på grunn av sin høyde og områdets topografi. I tillegg vil traseene skjære tvers gjennom skogsfelt på eiendommen, og det vises i den forbindelse til uttalelse fra institutt for skog og landskap angående de berørte forsøksfeltene som berøres. Skogsdriften vil vanskeliggjøres, og det forutsettes at det bygges skogsvei under ledningen dersom disse traseene velges. Ulempene med traséalternativ 1 og 3.1.2 ville reduseres betydelig dersom ledningen forskyves til vestsiden av skogen på eiendommen. Grunneier etterlyser et alternativ hvor den nye kraftledningen parallellføres med eksisterende ledninger. Traséalternativ 3 berører ikke eiendommen og foretrekkes derfor.

Arve Mjøs v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 16/2 og 13 i Radøy kommune, som blir direkte berørt av kraftledningen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Eiendommen gnr./bnr. 16/13 blir delt i to av traseen, og gnr./bnr. 16/2 blir direkte berørt av alternativ 3. Dette er en gårdseiendom i full drift med melk og kjøttproduksjon. Arealet som blir berørt er beite og skogsmark, og kraftledningen vil vanskeliggjøre gjennomføringen av en skogplan, dersom det ikke blir tilrettelagt for etablering av skogsveier før den bygges. Alternativ bruk av eiendommen vil være å forlenge innmarken, noe som også ledningen vil gi ulemper for. Arealet på eiendommene grenser til sjø og er attraktivt utbyggingsområde, men kraftledningen vil være skjemmende og medføre usikkerhet om magnetfelt og støy. Det er allerede en hytte i området, og det er mye brukt til friluftsliv. Grunneier er også bekymret for magnetfeltets innvirkning på kryssende trafikk under ledningen og for dyr som beiter i nærheten av den. Det vil, avhengig av årstid, være behov for gjerde i anleggstiden. Grunneier savner en vurdering av muligheten for parallellføring med eksisterende ledninger. Av alternativene som er omsøkt foretrekker grunneier alternativ 1 og 3.1.2, som ikke berører gnr./bnr. 16/2.

Knut Magnus Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 25/16 i Radøy kommune, som blir direkte berørt av kraftledningstraseen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Grunneier opplyser at kraftledningen skjærer over eiendommen, som er en skogsteig med strandlinje til et vann. Beliggenheten gjør en attraktiv som hyttebyggings- og friluftslivsområde. Kraftledningen vil gå i et flatt terreng og bli godt synlig, samtidig som den fører med seg usikkerhet omkring konsekvensen av magnetfelt og støy. I likhet med andre grunneiere, er denne grunneieren bekymret for skogsdriften og evt. overgang til annen landbruksdrift pga. atkomstproblemer. Dette må eventuelt løses gjennom konsesjonsvilkår. Samlokalisering med eksisterende nett i området savner grunneier en vurdering av.

I sin egen uttalelse av 1.6.2008 mener Knut Magnus Haugland at tiltaket er lite samfunnsøkonomisk og til hinder for grunneiere, kommunen og helheten i området. Jordkabel bør legges i samme trasé som vann og vei. Han viser videre til at BKK Ingeniør har uttalt at det er farlig å komme i kontakt med luftledning med et ledende materiale og frykter hvilke følger dette kan medføre for personer som oppholder seg og arbeider under og i nærheten av ledningen. Det samme gjelder helsevirkninger på

grunn av magnetfeltet fra luftledningen. Vedlagt uttalelsen er 216 underskrifter til støtte for at kabel blir lagt i sjø eller jord.

Henning Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 24/6 i Radøy kommune, som blir direkte berørt av kraftledningstraseen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Til konsesjonssøknaden bemerker grunneier at kraftledningstraseen vil dele eiendommen, som er en skogsteig, i to. Den vil også gå over en oppsamlingsplass for tømmer. Han er opptatt av at skogsdriften blir vanskeliggjort på den berørte delen av eiendommen. Dersom det gis konsesjon til traseen, mener han det er helt nødvendig at det etableres en skogsvei under ledningen for å sikre atkomst. Nødvendige rettigheter for felles skogsvei må også etableres. Økt fare for trefall og vanskelig opprydding etter trefall vil være andre negative virkninger av traseen. Området brukes til friluftsliv, og det er etablert mange turstier.

Arnleif Fosse v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 93/7 i Radøy kommune, som blir direkte berørt av kraftledningstrasé 1 og 3.1.2, men ikke av de andre alternativene. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Til løsningene som foreligger sier Fosse at alternativ 1 og 3.1.2 vil skjære tvers over eiendommen hans i overgangen mellom innmark og beite. Han foretrekker derfor en av de andre traseene. Eiendommen er et aktivt gårdsbruk som driver melk- og kjøttproduksjon. En av de påtenkte mastefestene i traséalternativ 1 er plassert i driftveien mellom beitene. Dette ønskes flyttes lengre mot vest, dersom alternativet velges. Drifteveien må også opparbeides til bedre kjørevei, dersom framtidig utnyttelse hindres av kraftledningen. Det vil også, avhengig av tidspunkt, være behov for gjerde i anleggsperioden, framholder grunneier. Han mener avslutningsvis at eksisterende ledninger over eiendommen burde samlokaliseres med den nye ledningen.

Bernt Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 25/4 i Radøy kommune, som blir direkte berørt av kraftledningen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Eiendommen til Bernt Haugland er en skogsteig, og den blir delt i to av kraftledningstraseen. Traseen vil vanskeliggjøre skogsdriften, og det vil være helt nødvendig med etablering av skogsvei under ledningen til eiendommen og naboeiendommene, for å sikre atkomst. Nødvendige rettigheter for felles skogsvei må også etableres. Økt fare for trefall og vanskelig opprydding etter trefall er andre ulemper med traseen. Det opplyses at området brukes til friluftsliv.

Margun Taule v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Hun er eier av gnr./bnr. 25/12 i Radøy kommune, som blir direkte berørt av kraftledningen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Eiendommen til Taule er en skogsteig og blir delt i to av kraftledningen. Med strandlinje mot Hauglandsvatnet framstår eiendommen som et godt egnet område til hyttebygging, men grunneier mener kraftledningen vil sette en stopper for interesser for hyttetomter på grunn av synlighet, magnetfelt og støy. Området brukes til friluftsliv. Hun er også bekymret for skogsdriften og atkomst til eiendommen, i likhet med mange andre grunneiere.

Asbjørn Kvalvåg v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 25/73 i Radøy kommune. Boligeiendommen blir ikke direkte berørt av kraftledningen, men ligger så nær at grunneier forventer at den vil gi ulemper. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Selv om eiendommen ligger i noe avstand fra foreslått trasé, vil det flate terrenget gjøre ledningen synlig, noe som vil medføre skjemmende utsikt, usikkerhet omkring magnetfelt og støy. Dette vil påvirke bruks- og markedsverdien til eiendommen, framholder Harris på vegne av Kvalvåg.

Oddvar Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han eier gnr./bnr. 25/39 i Radøy kommune. Boligeiendommen blir ikke direkte berørt av kraftledningen, men ligger så nær at den forventes å få ulemper. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

I likhet med Asbjørn Kvalvåg, mener Haugland at boligeiendommens bruks- og markedsverdi vil synke som følge av kraftledningens synlighet, magnetfelt og støy.

Arne Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 25/10 i Radøy kommune, som blir direkte berørt av kraftledningen på to steder. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Eiendommen har allerede i dag en luftledning over innmarken, og grunneier ønsker ikke en ny. Omsøkte kraftledning vil skjære over to teiger, en utmarksteig i sør og en skogs-/utmarksteig i nord. For utmarksteigen vil kraftledningen begrense muligheten for utvidelse av dagens bruk eller annen framtidsrettet bruk av den delen som blir avskåret. Det vil være gjerdebehov i anleggsperioden, avhengig av når arbeidet utføres. Det benyttes strømgjerde i området, og det kreves at det tilrettelegges med jording av gjerde der hvor det kan påvirkes av kraftledningen.

For skogs-/utmarksteigen er grunneier opptatt av ulemper for skogsdriften, og krever at det settes vilkår om bygging av kryssingsvei dersom det gis konsesjon, i likhet med mange andre grunneiere. Han opplyser også om at området benyttes til friluftsliv.

I tidligere uttalelse til NVE av 2.6.2008 sier Arne Haugland at han ønsker utredet alternativer med sjøkabel eller kombinasjon av sjø- og landkabel med kryssing av Radøy på det smaleste. Dette begynner han med at det bør tas hensyn til befolkningen og utviklingspotensialet på Radøy.

Steinar Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 25/8 i Radøy kommune, som blir direkte berørt av kraftledningen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at

ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Grunneier opplyser at kraftledningen skjærer over hans eiendom, som er en skogsteig, like ved Hauglandsvatnet. Med sin strandlinje til Hauglandsvatnet framstår eiendommen som et godt egnet område til hyttebygging. Kraftledningen vil ha negative virkninger for mulighetene, gjennom sin synlighet i det flate terrenget og usikkerheten knyttet til magnetfelt og støy. Området brukes til friluftsliv. Han er også opptatt av konsekvenser for skogsdriften, behovet for kryssingsvei og økt fare for trefall.

I en tidligere uttalelse av 5.6.2008 sier Steinar Haugland at kraftledningene vil rasere naturen og eiendommene på en måte som ikke er samfunnsøkonomisk forsvarlig. De vil redusere befolkningens livskvalitet og frata privatpersoner framtidige inntekter. Han mener konsekvensene for friluftinteressene, som i konsekvensutredningen er vurdert til begrenset/moderat, er direkte feil, fordi det er stor aktivitet på blant annet turstier i området. Han mener Nordhordland som region allerede har blitt utnyttet uten å få mye tilbake.

Jørund Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 25/9, 13, 17 og 68 i Radøy kommune. Det opplyses om at bnr. 9, 13 og 17 blir direkte berørt av kraftledningen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Eiendommene er skogsteiger som blir delt i to av kraftledningen. På grunn av at de har strandlinje mot Hauglandsvatnet, framstår eiendommene som attraktive for hytteutbygging. Kraftledningen vil gi skjemmende utsikt og usikkerhet knyttet til mulige konsekvenser av magnetfelt og støy, og slik virke negativt inn på eiendommenes utnyttelsesmuligheter. Økt fare for trefall og ulemper for skogsdriften framholdes som andre negative virkninger, og grunneier nevner også nødvendigheten av å etablere en kryssingsvei og rettigheter for felles skogsvei. Området har en rekke turløyper og benyttes til friluftsliv.

I en egen uttalelse av 1.6.2008 uttrykker Jørund Haugland sin protest mot traséforslagene, som han mener er løsninger som er lite samfunnsøkonomisk lønnsomme. Han mener det ville være bedre å legge vei, vann og strøm i samme trasé. Han viser til at BKK Ingeniør har uttalt at det er farlig å komme i kontakt med luftledning med et ledende materiale, og han frykter hvilke følger dette kan medføre for personer som oppholder seg og arbeider under og i nærheten av ledningsspennet.

Austrheim

Konstanse Sætre v/Advokatfirmaet Harris kommer i brev til NVE av 30.6.2008 med sin uttalelse. Hun er eier av gnr./bnr. 135/3 i Austrheim kommune, som blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 3, men ikke av de andre alternativene. Grunneier er strekt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel.

De berørte eiendommene i Austrheim er allerede i dag sterkt berørt av Mongstad-anleggene, med støy, forurensning, lukt og annet. Dette, og flere eksisterende luftledninger i området, gjør disse eiendommene ekstra sårbare for ytterligere ulemper som følge av en ny luftledning.

Det anføres at konsekvensutredningen er mangelfull når det gjelder utredning av kabelalternativet, fordi det kun er utredet og kostnadsberegnet én jordkabeltrasé. Til sammenligning er det utredet tre

luftledningsalternativer. Det vises til at Statoil Mongstad utredet en trasé for kondensatledningen fra Kollsnes til Mongstad i 1997 og fant den gjennomførbar. Denne ferdigutredete og utbrukte traseen burde vurderes for en kabel på strekningen. Grunneier mener videre at det burde utredes om sjøkabel kan legges i tilknytning til gassrørledningen fra Kollsnes til Mongstad, men de besparelser en slik samkjøring kan gi. Uansett burde de gi besparelser å benytte denne ferdigutredete traseen.

BKK Nett har unnlatt å søke om konsesjon for et rent kabelalternativ basert på samfunnsøkonomiske vurderingen, før grunneiers merknader til luftledning var kjent, noe som anses som en svakhet i vurderingsgrunnlaget. Vurderingen har heller ikke tatt hensyn til de økonomiske besparelsene en kabelløsning ville innebære, i form av tidsbesparelser som følge av mindre lokal motstand. Det vises i den sammenheng til at BKK Kraft i april 2008 tapte 150 millioner kr på manglende nettkapasitet. Videre tar ikke konsekvensutredningen tilstrekkelig hensyn til ulemper som følge av landskapsinngrep, mulige helseeffekter, verdireduksjon for berørte boliger og fritidseiendommer, verdien av uberørt natur, redusert arealutnyttelse og muligheter for utvikling av bolig-/hyttefelt og gårdsturisme.

Til de omsøkte alternativene sier grunneier at alternativ 3 skjærer tvers over eiendommen og deler den i to, og et av de andre alternativene foretrekkes derfor. Grunneier benytter det berørte arealet til beite/utmark, men det grenser til eksisterende bebyggelse som kan tenkes utvidet. Det er spredt hyttebebyggelse i området. En luftledning etter alternativ 3 vil innebære skjemmende utsikt og usikkerhet om mulige konsekvenser av magnetfelt og støy. Alternativ bruk av området vil være å forlenge eiendommens innmark, og kraftledningen vil gi ulemper med tanke på atkomst. Kraftledningens virkning på beitende dyr er ikke avklart, mener grunneier. I et marked med større etterspørsel etter økologisk og "ren" mat, kan beiting i nærheten av en kraftledning slå uheldig ut.

Ledningen krysser over området hvor hovedbrukene på Bakka og hytteeierne har sine naust og fortøyningsplasser. Området brukes til turgåing og badeliv, og Bakkavågen er et mye brukt og egnet stoppested for båtturister. Naturopplevelsen vil bli vesentlig redusert, avslutter Harris på vegne av grunneier.

Tormund Nesse v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han eier gnr./bnr. 152/6 i Austrheim kommune, som blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Konstanse Sætre, sammenfattet ovenfor.

Alternativ 3 skjærer av eiendommens vestlige hjørne i et område som har potensial som utbyggingsområde, og ligger nær et godkjent felt for fem boligtomter på eiendommens nordøstlige side mot sjø. Nesse protesterer derfor mot luftledning etter alternativ 3 og foretrekker de øvrige alternativene, som ikke berører eiendommen hans. Dette begrunner han med at trasé 3 vil gå så nært utbygningsfeltet at gjennomføringen vil bli skadelidende. Interessen for boliger i området vil begrenses og sette gjennomføringen av reguleringsplanen i fare, mener Nesse. Både skjemmende utsikt, magnetfelt og støy vil bidra til dette. I dette terrenget vil kraftledningen bli svært dominerende ved kryssingen av Førlandsvågen. Dersom traséalternativ 3 velges, må det flyttes lenger mot nordvest og lengst mulig vekk fra det godkjente boligområdet.

Margrethe Askerhaug v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Hun eier gnr./bnr. 152/3 i Austrheim kommune, som blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Konstanse Sætre, ovenfor.

Alternativ 3 skjærer over eiendommen til grunneier i en trekant og berører strandlinjen mot Lindåsvatnet, noe som begrenser muligheten til utnyttelse av eiendommen.

Nils Olav Hopland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 155/12 i Austrheim kommune, som blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Konstanse Sætre, sammenfattet ovenfor.

Eiendommen, som er en skogsteig med god beliggenhet til vei, berøres av alternativ 3 på sin nordlige side. De øvrige alternativene berører ikke eiendommen og foretrekkes av de omsøkte løsningene. Dersom traséalternativ 3 velges, vil det være nødvendig å etablere skogsvei under luftspennet for å opprettholde atkomst til skogsteigen, framholder Hopland.

Marit Daae og Aksel Hatlem v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. De eier gnr./bnr. 137/3, 4, 27, 29 og 30 i Austrheim kommune. Merknaden er også inngitt på vegne av Straumfisk AS, som eier 35 mål av gnr./bnr. 137/3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Konstanse Sætre, sammenfattet ovenfor.

Kraftledningens alternativ 3.1.2 skjærer tvers over gnr./bnr. 137/3 og 4, blant annet på areal med strandlinje hvor Straumfisk AS har fått godkjent en reguleringsplan for et bolighus, fem utleiehytter, 95 helårs campingvogner, sjøboder, butikk/servering, havn/gjestehavn med mer. I tillegg blir gnr./bnr. 137/27, 29 og 30 indirekte berørt. Dersom denne traseen velges, vil eiendommene bli svært skadelidene, framholder grunneier. De mener at interessen for hytter, campingvogner og bruk av området vil begrenses som følge av kraftledningen, både som følge av skjemmende utsikt, magnetfelt og støy, med økonomiske følger for planene som kan sette gjennomføringen i fare. Dette gjelder også for områdene rundt, hvor det vil være naturlig å utvide utbyggingsområdet. De viser blant annet til at minst seks master vil være synlige over et høydedrag over Naustneset. Det vil måtte etableres kryssingsvei, slik at den østlige delen av eiendommen kan nås. Grunneierne opplyser at det er flere som har veiretter i området. Gnr./bnr. 137/30 er også godkjent for næringsformål. Området benyttes til friluftsliv, herunder bading og båtliv, og eiendommen grenser til "Den indre farlei". Dersom alternativ 3.1.2 velges, må den flyttes lengst mulig vekk fra det regulerte området.

Ingen av eiendommene berøres av alternativ 1 eller 3 og foretrekkes av de omsøkte løsningene.

Hege Hatlem v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Hun er eier av gnr./bnr. 137/6 i Austrheim kommune, som blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 3.1.2. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Konstanse Sætre, sammenfattet ovenfor.

Trasé 3.1.2 vil gå over og tett inntil et område på ca. 14 dekar, som i kommuneplanen er godkjent for boligbygging. For øvrig har Hatlem tilsvarende merknader til traseen som Marit Daae og Aksel Hatlem, ovenfor. Dersom trasé 3.1.2 velges, ber grunneier om at den flyttes slik at den kommer lengst mulig bort fra boligområdet, men samtidig ikke slik at eiendommens strandlinje berøres, da denne er mye brukt til friluftsliv, båt- og badeliv. Grunneier mener det er uheldig at traseen går diagonalt over

eiendommen og berører den på en lengre strekning enn om den hadde krysset tvers over. De øvrige traséalternativene berører ikke eiendommen, og Hatlem foretrekker derfor disse.

Emil Marin Semmingsen v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han eier gnr./bnr. 139/4 og 46 i Austrheim kommune. Gnr./bnr. 139/4 blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Konstanse Sætre, sammenfattet ovenfor.

I tillegg til å skjære eiendommen i to, går trasé 3 over en verdifull strandlinje. Ledningen skjærer over et område som er søkt utlagt til boligområde i kommuneplanen, og det er inngått samarbeid med profesjonelle utbygger med konkrete planer over flere år. Kommunen har gitt positive signaler, og området er også i enden av en godkjent regulert vei. Grunneier mener at planene må skrinlegges dersom alternativ 3 velges, fordi interessen for boliger og bruk av området vil reduseres. Traseen berører eiendommen på verst mulig måte, ved at den beslaglegger strandlinjen og vil ligge i utsikten til eventuelle boliger. Skjemmende utsikt, magnetfelt og støy vil også ha negativ virkning for omliggende deler av eiendommen, som vil være en naturlig del av utbyggingsområdet. Området benyttes for friluftsliv og har en meget attraktiv badestrand. Dersom trasé 3 skal velges, må den flyttes lenger nordvest og lengst mulig bort fra strandlinjen og det planlagte boligområdet, og det må etableres kryssingsvei under ledningen.

Av de omsøkte alternativene foretrekker grunneier alternativ 1 eller 3.1.2, som ikke berører hans eiendom.

Terje Laastad v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 129/3 i Austrheim kommune, som ligger i umiddelbar nærhet til traséalternativ 1 og 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Konstanse Sætre, sammenfattet ovenfor.

Eiendommen til Laastad er et gårdsbruk i aktiv drift med avl av islandshester, hvor områdene i nærheten av kraftledningstraseene i dag benyttes til beite. Deler av eiendommen grenser til eksisterende boligområder, og det er naturlig å tenke seg eiendommen som en utvidelse av disse. Den inngår i et område som kommunen har lagt ut som reguleringsplan til utbygging. Grunneier protesterer derfor mot at det bygges luftledning i disse traseene, fordi det vil være skjemmende og medføre usikkerhet knyttet til mulige konsekvenser av magnetfelt og støy. Han trekker også fram mulige virkninger av magnetfelt for hester på beite og hestenes trivsel som en usikkerhet, som han mener ikke er tilstrekkelig utredet. Området brukes til friluftsliv, særlig turgåing på grunn av utsikten til alle omliggende kommuner fra høydetraket.

Trasé 3 er den løsningen som vil medføre flest ulemper for eiendommen. Ulempene med alternativ 1 kan avbøtes ved å flytte ledningen lenger mot øst, slik flere andre grunneiere i området ønsker.

Sigrid Eide v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Hun eier gnr./bnr. 139/18 i Austrheim kommune, som er en fritidseiendom med strandlinje og blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Konstanse Sætre, sammenfattet ovenfor.

Fritidseiendommen ligger usjenert til med strandlinje mot Njotesundet. Alternativ 3 vil gå svært nært fritidsboligen og være svært skjemmende for utsikten mot syd/øst. Foruten skjemmende utsikt, vil usikkerhet knyttet til konsekvenser av magnetfelt og støy påvirke bruksgleden av fritidsboligen, og grunneier mener at eiendommens verdi vil synke, da den ikke lenger vil ligge i "uberørt" natur. Alternativ 3 vil også umuliggjøre gjennomføringen etableringen av fire arvingers testamentsfestede rett til å oppføre hytter på eiendommen. Traseen går også over naust og badevik. De øvrige alternativene berører ikke eiendommen og foretrekkes derfor.

I en tidligere uttalelse av 29.4.2008 har Sigrid Eide tilsvarende innspill til konsesjonssøknaden.

Jan Monslaup protesterer i uttalelse av 31.5.2008 mot alternativ 3 og 3.1.2. Han mener luftledning medfører visuell forstyrrelse, degradering av grunnen ledningene går over og en usikkerhet rundt magnetfelt.

Tore Njoten sier 2.6.2008 at han ønsker kabel, fordi han mener master vil ødelegge landskapet. Alternativ 3 eller 3.1.2 mener han er akseptable med hensyn til miljø.

Agnar Hopland sier i uttalelse av 2.6.2008 nei til luftledning i Austrheim. Han eier gnr./bnr. 155/7 i Austrheim, som er berørt av kraftledningens alternativ 3. Han mener en luftledning vil være skjemmende i det flate landskapet og være synlig i vid omkrets. I det berørte området opplyser Hopland om at det er flere turstier, som blant annet leder fram til de to gamle kvernhusene Hoplandskvernene. Det er også registrerte steinalderboplasser på begge sider av Fosnstraumen.

Kirsten Jacobsen uttrykker i en uttalelse av 3.6.2008 at hun ikke kan akseptere luftledning.

Karin Ljostveit og Terje Dalen, hytteiere i Austrheim, sier i uttalelse av 3.6.2008 at de ønsker kabling, fordi luftledning vil gå ut over sårbar kystnatur med rikt fugle- og dyreliv, samtidig som den vil bli veldig synlig i det lave landskapet.

Grunneiere på Bakka i Austrheim v/Asbjørn Storesund og Terje Sætre kommer med en høringsuttalelse 4.6.2008. Den dekker også innholdet i en uttalelse av 4.11.2007 fra Asbjørn Storesund på vegne av grunneiere på Bakka. De mener at konsekvensutredningen er for dårlig, og ønsker effektene for den framtidige lokale bosettingen og verdiforringelsen av eksisterende boliger bedre utredet. En kraftledning vil ha negativ virkning på friluftsliv og båtlivet, og de ber om at dette tas hensyn til. Støynivået for boliger og fritidseiendommer ønskes nærmere utredet, fordi kraftledninger, spesielt i fuktig vær, avgir støy. Elektriske utladninger, særlig for turgåere i nærheten av ledningene, er også en bekymring.

Storesund og Sætre spør videre om sårbarhet når det gjelder sabotasje er undersøkt og om Forsvarets Forskningsinstitutt har vært inne i prosessen. Konsekvenser for nærområdet dersom det blir aktuelt å føre mer strøm gjennom ledningene etterlyses, da det er utført beregninger på 600A selv om ledningene vil ha kapasitet for 1500A. De ønsker offentliggjøring av en beregning av strømstyrker opp mot 3000 A og virkninger fra dagens ledninger ut over 100 meter fra senterlinjen. Videre etterlyser de fotomontasjer fra bakkenivå, fordi flybilder gir et mangelfullt inntrykk av høyden på ledningene. De framholder også at konsekvensutredningen ikke behandler risiko for feil på grunn av ekstremvær.

Om det skulle bli gitt konsesjon til ledning over Bakka, ønsker de at traseen legges 500–800 meter lenger sør, som vist på vedlagt kart. En slik justering vil skjerme naustområdet på Bakka, en båtleggingsplass på Vaulen og indre del av Bakkavågen, og gjøre ledningen mindre synlig for mange på Bakka.

I en tilleggsuttalelse den 30.6.2008 har Asbjørn Storesund et justert forslag til traséendring sørover over Bakka, som ikke går så langt sørover som tidligere forslag. Han sier at en luftledningstrasé så

langt sør som mulig vil skjerme det felles båthavnområdet i Bakkastraumen, gi større avstand til bosetningen på Bakka og i Monslaupen, medføre et bredere skogbelte som vil skjule ledningen, skjerme indre del av Bakkavågen og gi nærføring til færre fritidseiendommer.

Geir Monslaup protesterer i uttalelse av 5.6.2008 på alternativ 3 og 3.1.2. Han mener han allerede har nok problemer med eksisterende kraftledning og transformator på sin eiendom, som gir visuell forstyrrelse, lavere verdi på det beslaglagte arealet og usikkerhet rundt magnetfelt.

Heidi og Terje Laastad meddeler 5.6.2008 NVE sin protest mot luftledning og sitt ønske om kabel. De mener kabeltraseen vil være samfunnsnyttig, da den også kan brukes som traktorvei og tursti, mens en luftledning vil skjemme naturen og kystmiljøet.

Lindås

Øyvind Hope v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 126/17 og 19 i Lindås kommune. De to boligene blir ikke direkte berørt av kraftledningen, men vil ligge i umiddelbar nærhet til trasé 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel.

De berørte eiendommene i Lindås er allerede i dag sterkt berørt av Mongstadanleggene, med støy, forurensning, lukt og annet. Sjø-/jordkabel fra Tyttebærneset til Mongstad vil innebære at disse eiendommene ikke blir påført ytterligere ulemper i form av en luftledning.

Det anføres at konsekvensutredningen er mangelfull når det gjelder utredning av kabelalternativet, fordi det kun er utredet og kostnadsberegnet et alternativ som går gjennom et boligområde, når det finnes kortere traseer utenom bebyggelsen. Det vises til en trasé som Statoil Mongstad utredet for en kondensatledning fra Kollsnes til Mongstad i 1997, som burde kunne benyttes til en jordkabel. Det er heller ikke utredet om sjøkabel kan legges i tilknytning til gassrørledningen fra Kollsnes til Mongstad, men hensyn til å oppnå besparelser.

BKK Nett har unnlatt å søke om konsesjon for et rent kabelalternativ basert på samfunnsøkonomiske vurderingen, før grunneiers merknader til luftledning var kjent, noe som anses som en svakhet i vurderingsgrunnlaget. Vurderingen har heller ikke tatt hensyn til de økonomiske besparelsene en kabelløsning ville innebære, i form av tidsbesparelser som følge av mindre lokal motstand. Det vises i den sammenheng til at BKK Kraft i april 2008 tapte 150 millioner kr på manglende nettkapasitet. Videre tar ikke konsekvensutredningen tilstrekkelig hensyn til ulempene som følge av landskapsinngrep, mulige helseeffekter, verdireduksjon for berørte boliger og fritidseiendommer, verdien av uberørt natur, redusert arealutnyttelse og muligheter for utvikling av bolig-/hyttefelt og gårdsturisme.

Grunneier slutter seg for øvrig til uttalelsen fra Radøy, Austrheim og Lindås kommuner hva gjelder kvaliteten på konsekvensutredningen.

Til selve konsesjonssøknaden bemerker grunneier at omsøkte trasé 3 er den verste løsningen, som går nær eiendommen og medføre usikkerhet knyttet til helsekonsekvenser og verdifall for eiendommen. Trasé 1 går også nær boligen, men ikke i samme grad som trasé 3. Ulempen kan ytterligere reduseres ved at traseen justeres lenger mot øst, slik også flere grunneier i området ønsker. Samlokalisering med eksisterende kraftledninger vil også begrense ulempene i området.

Hope kommer også med noen av de samme innspillene i e-post av 6.6.2008.

Bjarte og Irene Iversen v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. De er eiere av gnr./bnr. 125/3 i Lindås kommune. Eiendommen blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, sammenfattet ovenfor.

Grunneier bemerker til konsesjonssøknaden at alternativ 3 skjærer tvers over eiendommen og deler den i to, mens alternativ 1 og 1.2 ikke berører eiendommen og foretrekkes. Ledningen vil innebære et stygt terrenginngrep i et turområde, hvor det i tillegg går et hjortetrekk på tvers og orrfugl finnes på myrene. Ledningen vil også kunne innebære ulemper dersom området skal brukes til innmark og skogsområde, med de begrensninger på tiltak ledningen vil kreve. Når det lages en åpen ryddegate gjennom skogen, øker faren for trefall og opprydning vanskeliggjøres med kraftledningen, mener grunneier.

Rune Hope v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 126/8 og 44 i Lindås kommune. Eiendommen blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 1. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope.

Når det gjelder gnr./bnr. 126/8 og 44 i Lindås, vil alternativ 1 og 1.2 dele eiendommen i to, og grunneier foretrekker derfor alternativ 3 dersom det skal bygges luftledning, fordi dette alternativet ikke berører eiendommen. Det er planer om et industriområde på det berørte arealet, noe alternativ 1 og 1.2 vil sette en stopper for eller begrense muligheten for. Særlig alternativ 1 ligger også svært nært utskilte boligtomter fra gnr./bnr. 126/8 og vil hindre en naturlig utvidelse av boligområdet mot øst. Som landbruksareal vil eiendommen påføres ulemper, både ved etablering av adkomst til den østlige delen av eiendommen og opparbeidelse til innmark og skogsområde. Området rundt er mye brukt friluftsområde, og en kraftledning vil påvirke og begrense opplevelsen av og interessen for å bruke det. Her vil alternativ 1 være den verste løsningen, men også alternativ 1.2 vil være svært negativt. Ved å flytte alternativ 1.2 lengre mot øst vil imidlertid ulempene reduseres, mener grunneieren.

Johannes Hope v/Dag Martin Hope og Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han eier av boligeiendommen gnr./bnr. 126/12 og 14 i Lindås kommune, som får ulemper som følge av kraftledningen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, ovenfor.

Til traséalternativene som er fremmet i konsesjonssøknaden sier grunneier at alle traseene vil ligge nær bolighuset på gnr./bnr. 126/14 og medføre ulemper for eiendommen, hvorav alternativ 3 medfører størst ulemper, i en avstand av ca. 100 meter fra boligen. Alle traseene vil ligge høyt og dominerende i terrenget og blir svært synlig fra eiendommen, i tillegg til at usikkerheten omkring magnetfelt og støy vil ha negativ virkning, sier grunneier. Ved å legge jordkabel i samme trasé som vannledning til Mongstad, vil avstanden til eksisterende bolighus økes. Omsøkte ledning burde også kunne legges parallelt med eksisterende luftledninger i området, for å unngå å spre ulempene. Traseene vil alle krysse eller gå i nærheten av en mye brukt turløype fra Litlås til Hellestveit, opplyser grunneier. Dette vil medføre problemer og økonomiske konsekvenser når boligtomter på eiendommen skal parselleres ut og selges, avslutter grunneier.

Randi Areklett v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Hun er eier av gnr./bnr. 126/11 i Lindås kommune, som berøres direkte av kraftledningens alternativ 3. Grunneier er

sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, ovenfor.

Selve konsesjonssøknaden inneholder en trasé, alternativ 3, som skjærer over eiendommen og deler den i to, og berører i tillegg en verdifull strandlinje ved Kjeilesundet. Av denne grunn ønsker grunneier prinsipalt at alternativ 1 eller 1.2 velges, da disse traseene ikke berører eiendommen. Arealet som berøres av alt. 3 benyttes i dag til skogsmark, men vil også være et mulig framtidig område for utbygging. En kraftledning i denne traseen vil være skjemmende og medføre usikkerhet omkring konsekvenser av elektromagnetiske felt og støy. Utvidelse av skogsmarken, endring av drift og etablering av adkomst vil kunne vanskeliggjøres, mener grunneier. Området, herunder strandsonen, benyttes også til friluftsliv. Det anmodes om at kraftledningen samlokaliseres med andre ledninger i området for å samle inngrep.

Dagfinn Hope v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han eier gnr./bnr. 126/7 og 42 i Lindås kommune. Gnr./bnr. 126/7 blir direkte berørt av kraftledningen, mens gnr./bnr. 126/42 blir indirekte berørt. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, gjengitt ovenfor.

Til konsesjonssøknaden framholder grunneier at traséalternativ 3 skjærer eiendommen på langs og deler den i to, i tillegg til at den vil ligge i nærheten av et bolighus på bnr. 42, noe som er svært negativt for eiendommen. Det direkte berørte areal brukes til skogsmark, men den nordøstlige delen av eiendommen er et naturlig område for utvidelse av et tilgrensende boligfelt eller annen type bebyggelse, noe trasé 3 vil hindre. Området er nyelig varslet vurdert som utbyggingsområde i ny kommunedelplan. I tillegg pekes det på konsekvenser i form av skjemmende utsikt, elektromagnetiske felt og støy, i tillegg til reduserte naturopplevelser. Alternativt vil området være naturlig å utnytte til meir intensiv landbruksvirksomhet, som kraftledningen vil medføre ulemper for. I tillegg vil kraftledningen krysse vannledningen til Mongstad, noe som vil gi ulemper for vedlikeholdet av denne, mener grunneier. Jordkabel i samme trasé som vannledningen, eller samlokalisering med andre kraftledninger i området, burde vurderes. Av de omsøkte traseene, berører alternativ 1 og 1.2 ikke eiendommen direkte og foretrekkes av grunneier. Ulempene kan reduseres ytterligere ved å flytte ledningen lenger mot nordøst, framholder grunneier.

Edith Hope v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Hun er eier av gnr./bnr. 126/9 i Lindås kommune. Eiendommen blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 1 og 1.2. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, gjengitt ovenfor.

Av de traseene som det er søkt om konsesjon for, foretrekker grunneier alternativ 3, som ikke berører eiendommen. Alternativene 1 og 1.2 skjærer tvers over eiendommen og deler den i to. Alternativ 1 og 1.2 vil ligge hhv. i underkant av 200 meter og 500 m fra et bolighus, og en slik nærhet til kraftledningen mener grunneier vil ha en negativ betydning for boligen, med tanke på magnetfelt, støy og skjemmende utsikt. Eiendommen er en gårdseiendom med gressproduksjon, og berørt areal brukes til beite/utmark. Den grenser til et boligfelt, og den vestlige delen av eiendommen vil være en naturlig utvidelse av boligfeltet eller kunne brukes til annen bebyggelse. Området er vurdert som utbyggingsområde i ny kommunedelplan. Alternativt vil området være en naturlig forlengelse av eiendommens innmark, noe kraftledningen vil vanskeliggjøre driften av. Det benyttes også til friluftsliv, blant annet av beboeren i tilgrensende boligfelt. Samlokalisering med andre kraftledninger i

området bør vurderes, mener grunneier. Alternativ 1 vil medføre mest ulemper for eiendommen. Ulempene med alternativ 1.2 kan reduseres ytterligere ved at traseen flyttes lenger mot øst.

Dagfinn Halvorsen v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han eier gnr./bnr. 125/10 i Lindås kommune, som er en utmarks-/beiteteig med noe skog og blir direkte berørt av kraftledningen på en slik måte at den deles i to. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, sammenfattet ovenfor.

Om sin eiendom sier grunneier at dens beliggenhet mellom Bakkøysundet og Keilesundet gjør den attraktiv for utbygging, men en slik utnyttelse vil være begrenset dersom luftledningen etableres. I tillegg vil en luftledning medføre vanskeligheter for skogsdriften på den delen av eiendommen som blir berørt. Det vil bli økt fare for trefall, og opprydning etter dette blir vanskeliggjort. Dersom det gis konsesjon til luftledning, krever grunneier derfor at det settes som vilkår at det bygges kryssingsvei under ledningen før den bygges, slik at grunneier fortsatt har mulighet til atkomst til eiendommen. Nødvendige rettigheter for felles skogsvei må også etableres. Dette gjelder også om eiendommen opparbeides til annen landbruksdrift.

Malvin og Helene Hope v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. De er eiere av gnr./bnr. 126/66 og 87 i Lindås kommune, som blir direkte berørt av kraftledningens traséalternativ 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, sammenfattet ovenfor.

Til konsesjonssøknaden opplyser grunneier at hans eiendom delt i to av alternativ 3. De andre alternativene berører ikke eiendommen direkte og foretrekkes derfor. På eiendommen, som ligger i utkanten av et etablert bolig-/fritidsboligområde, er det oppført en bolig som bebos og planlegges overført til hjemmelshavers sønn. Resten av eiendommen er planlagt overdratt til arvinger til bolig- eller fritidshusbygging. Området er vurdert som utbyggingsområde i ny kommunedelplan. Ledningstraseen er lagt på en slik måte over eiendommen at all nåværende og framtidig bebyggelse vil komme svært nær traseen, på en slik måte at den i realiteten blir ubrukelig til det planlagte formålet. Dette begrunner grunneier med at kraftledningen vil være skjemmende og medføre usikkerhet knyttet til konsekvenser av magnetfelt og støy. Alternativ 3 vil krysse både eksisterende vei, vann- og kloakkledning. Det savnes en vurdering av muligheten for å parallellføre ledningen med eksisterende kraftledninger i området, og evt. flytte eksisterende ledninger, slik at muligheten for utnyttelse av eiendommen ikke forverres ytterligere.

Ove og Åshild Herland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. De er eiere av gnr./bnr. 126/2, 4 og 5 i Lindås kommune. Eiendommen er et aktivt gårdsbruk med melkeproduksjon og blir direkte berørt på eiendommens tre teiger. Grunneier er sterkt imot luftspenn og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, sammenfattet ovenfor.

Det opplyses om at traséalternativ 1 og 1.2 deler alle tre teigene i to. Størst ulemper medfører trasé 1, mens trasé 3 ikke berører eiendommen og foretrekkes av luftledningsalternativene. Alternativ 1 berører både innmark, utmark/skogsmark og områder med planlagt og framtidig potensial for oppdyrking på bnr. 5. Bnr. 4 og 5 grenser til boliger mot vest og kan areal som er naturlig å benytte til utvidelse av boligområdet, noe som vurderes i ny kommunedelplan. Dette blir mindre attraktivt med

en kraftledning i dette flate terrenget, både med tanke på synlighet og magnetfelt og støy. Eksisterende bolighus på bnr. 5 ligger nærmest alternativ 1, men også alternativ 1.2 vil medføre disse ulempene for huset. Videre blir skogsdriften vanskeliggjort av alt. 1 og 1.2, og det kreves etablert kryssingsvei dersom en av disse traseene velges. Hvorvidt en luftledning vil ha innvirkning på beitende dyr, er uavklart, mener grunneier. Området benyttes også til friluftsliv.

Over eiendommen går det tre luftledninger i dag, noe som tilsier at den bør bli skånet mot en ledning til. Det burde uansett vurderes å legge kraftledningen som jordkabel i traseen til eksisterende vannledning til Mongstad.

Åshild og Ove Herland kom den 2.6.2008 også med en uttalelse på vegne av grunneiere i Lindås. De mener alle de omsøkte alternativene vil få negative konsekvenser for bygda Hope, mens alternativ 1 og 1.2 vil ha konsekvenser for Risabygda. Ledningen vil være svært synlig i det lave kystlandskapet og de frykter helseskader av elektromagnetiske felt. Samtidig vil målet om å gjøre Mongstad til et miljøforetak ikke harmonere med dette tiltaket. De mener at de, som nærmeste nabo til storindustrien på Mongstad, allerede er tilstrekkelig belastet med kraftledninger, vannledning og trafikk gjennom nabolaget. Området mot sjøen mellom Hope og Risa er et område planlagt for boligbygging og berøres av alternativ 1.1 og 1.2. Alternativ 1 går 85 meter fra nærmeste hus på nedre Hope, og det bor i dag 20 barn under 10 år i dette byggefeltet. Dette alternativet kan derfor ikke aksepteres, framholder Åshild og Ove Herland. De ønsker ikke en kraftledning langs strandlinjen, som allerede i stor grad er beslaglagt til industri.

På denne bakgrunn ønsker grunneierne i Lindås sjøkabel, som de mener bør betales av de som tjener på utbyggingen. Et annet alternativ som kan aksepteres, er luftledning innenfor grensene til industriområdet med jordkabel lagt i vei over Hope/ Risa. Med uttalelsen følger det 39 underskrifter.

Grunneierne på Lindås har i tillegg følgende kommentarer til søknaden og konsekvensutredningen:

- De spør hvorfor biologisk mangfold anses verre for 1.2 enn 1.1.
- De ønsker verdiene for støy synliggjort under områdets typiske klimaforhold.
- De ønsker et alternativ med landkabel lagt omtrent til alternativ 1.2 for å hindre nærføring på Hope, samtidig som endret lineoppheng bør konsekvensutredes.
- De mener mastehøyden vil gjøre tiltaket meget synlig i landskapet. Å føre ledningen langs strandsonen slik alternativ 1.1. og 1.2 gjør, anses som dårlig utnytting av en ettertraktet strandlinje. Siden østre del av Lindåshalvøya består av industriområder, ønskes det ikke at det legges luftspenn i strandsonen på vestsiden.
- De viser til usikkerhet rundt helserisiko og eloverfølsomhet som følge av magnetiske felt og etterlyser at en er føre var, og unngår fare og usikkerhet for nærliggende boliger. På Hope mener de det er god nok plass mellom Hope og Risa til å trekke luftspennet så lang sør og øst at det ikke kommer i kontakt med boliger. De spør hvorfor ikke feltstyrken ved maksimal utnyttelse av planlagte ledning er beregnet.

Henning Tresvik v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han eier gnr./bnr. 126/83 i Lindås kommune. Eiendommen blir ikke direkte berørt av kraftledningen, men et nyetablert bolighus ligger i umiddelbar nærhet til traséalternativ 1 og 1.2. Grunneier er sterkt imot luftspenn og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, sammenfattet ovenfor.

Alternativ 1 og 1.2 ligger nær eiendommen og et godkjent boligfelt, hvor utbygging starter for fire år siden. Området brukes også til friluftsliv. Kraftledningen vil gi skjemmende utsikt og medføre usikkerhet knyttet til magnetfelt og støy, noe som grunneier mener vil redusere både bruks- og markedsverdi på eiendommen. Av de to alternativene, er alternativ 1 verst for eiendommen. Ulempen med alternativ 1.2 kan reduseres ved at traseen flyttes lenger mot øst, slik som flere andre grunneiere i området også ønsker, sier Tresvik. Det bør også vurderes å samlokalisere den nye ledningen med eksisterende kraftledninger i området.

Frode Risa og Ove Kåre Risa v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. De eier gnr./bnr. 123/2 i Lindås kommune. Eiendommen er et aktivt gårdsbruk og boligtomt og blir direkte berørt av trasé 1 og 1.2. Grunneier er sterkt imot luftspenn og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, sammenfattet ovenfor.

Alternativ 1 og 1.2 vil dele eiendommen, som er delvis utmark og delvis skogsmark med strandlinje, i to. En stor del av strandlinjen blir berørt, fordi traseen går langs denne. Alternativ 3 berører ikke eiendommen og foretrekkes derfor. På grunn av sin beliggenhet er eiendommen attraktiv som bolig-/hytteutbyggingsområde, noe kraftledningen vil hindre, mener grunneier. Fordi terrenget er flatt, vil ledningen bli svært synlig og skjemmende. I tillegg kommer usikkerheten knyttet til mulige virkninger av magnetfelt og støy. Dersom alternativ 1 eller 1.2 velges, krever grunneier derfor at traseen flyttes mot vest for å spare den verdifulle strandlinjen ved Tytebærneset, ved at kabelen trekkes på land nærmere Mjåsundet. På kart vedlagt uttalelsen er en mulig løsning skissert. I likhet med andre grunneiere, er Frode og Ove Kåre Risa bekymret for konsekvensene for skogsdriften. De opplyser også at området brukes til friluftsliv, med badeviker, oppankringsmuligheter og turstier. På denne bakgrunn ber de om at denne strandlinjen skånes for et slike inngrep, særlig med tanke på sin nærhet til industriområdet på Mongstad.

Også i en tidligere uttalelse av 27.11.2007 lanserte Frode og Ove Kåre Risa sitt alternative traséforslag, for å skåne det berørte området ved Tytebærneset.

Harald Karstein og Bente Øksnes v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. De eier gnr./bnr. 126/6 og 10 i Lindås kommune, som blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 1.1 og 1.2. Grunneier er sterkt imot luftspenn og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, sammenfattet ovenfor.

Arealet som berøres av trasé 1.1 og 1.2 benyttes i dag til beite/utmark, men grenser til nylig utlagt og etablert boligfelt. Vestlige del av gnr./bnr. 126/10 er et naturlig område for utvidelse av boligfeltet eller annen bebyggelse. Kraftledningen vil gi skjemmende utsikt, magnetfelt og støy, som vil virke negativt på slike muligheter. Området er vurder som utbyggingsområde i ny kommunedelplan. Alternativt vil området være en naturlig forlengelse av eiendommens innmark, noe kraftledningen vil medføre ulemper for. Ellers benyttes området til friluftsliv. Av de to traseene som berører eiendommen, er trasé 1.1 verst. Ved å flytte trasé 1.2 mot øst, kan ulempene ved denne reduseres. Grunneier foretrekker traséalternativ 3, som ikke berører eiendommen.

Truls Bauge mener i sin høringsuttalelse av 28.5.2008 at luftledning ikke er det rimeligste alternativet. Dette begrunner han med at vanntette borrehull med koblepunkt i mark ikke er utredet, samtidig som konsekvenser for lokalsamfunnet, dyreliv, estetikk og tappt eiendomsverdi er utelatt. Han mener kraftledningen vil skjerme eller forvrengte GPS-signaler fra båter som passerer linjene, noe som

heller ikke er konsekvensutredet. Videre kritiserer han tiltakshaver for ikke å bruke uavhengige utredere til å lage konsekvensutredningen. Han mener at det er BKK Nett som kontrollerer informasjonen til myndighetene og ser bort fra lovverket. Bauge mener også at BKK Nett ikke har informert grunneiere eller kommune. Han viser til at BKK Nett har sendt ut en avtale ingen kan skrive under på, for deretter å hevde hjemmel til ekspropriasjon. Viktig informasjon til klageadgang etter forvaltningsloven er utelatt i informasjonen fra BKK Nett til grunneiere og andre, framholder Bauge.

Edmund Eidsheim protesterer i sin uttalelse av 4.6.2008 i sterke ordelag mot luftledning.

Kent Håkull stiller i sin uttalelse av 5.6.2008 spørsmål om det bare er økonomiske argumenter som ligger bak BKKs omsøkte planer. Han mener saken burde sees i et bredere perspektiv, hvor sosiale og økologiske hensyn tillegges mer vekt. Håkull ønsker kabel, bekostet av enten staten eller industrien.

Gerd Isdal Knarvik ber i en uttalelse til NVE av 5.6.2008 om at ledningen legges som kabel, av hensyn til naturen og miljøet.

Kjetil Areklett viser i uttalelse av 6.6.2008 til at BKK har uttalt at de i april måned 2008 tapte 150 millioner kr på grunn av for liten nettkapasitet, ved at kraftproduksjonen ble låst inne i et område med lavere pris. Han mener at dette må regnes inn i konsekvensutredningen. En klage på en eventuell konsesjon for luftledning vil forsinke prosjektet og dermed koste BKK store beløp. Dersom disse kostnadene ble tatt med i regnestykket, vil sjøkabel kunne lønne seg for BKK, mener Areklett.

Kristin Nesbø med familie uttaler 4.6.2008 at de ikke vil ha luftledning mellom Kollsnes og Mongstad.

4.2. Merknader i forbindelse med NVEs hovedbefaring

Radøy, Lindås, Austrheim og Øygarden kommuner sier i en felles oppsummering etter NVEs hovedbefaring at befaringen og forslag til traséjusteringer ikke endrer politiske vedtak eller holdninger i de fire kommunene, fylkesting, politiske partier, organisasjoner og enkeltmennesker. Kommunene er positive til en snarlig styrking av nettkapasiteten i regionen, men stiller som vilkår at forbindelsen mellom Kollsnes og Mongstad må kables på hele strekningen.

Argumenter som taler for kabling av hele ledningen er at ledningen likevel skal kables på to tredeler av strekningen, og kabelbrudd kan derfor allikevel oppstå på de delene som skal kables. I samme område ble ledningen Fana–Kollsnes kablet, og det bes om at vurderingen av kabel gis legitimitet ved å pålegge kabling av denne forbindelsen. Ledningen går gjennom et folkerikt område, hvor naturen har stor betydning. Dersom det kunne kables for 12 år siden, må det også kables nå, framholder kommunene. Behovet for ledningen utløses av oljeindustrien, som vil få økonomiske tap ved manglende nettkapasitet. Anleggsbidragsordningen bør vurderes endret, slik at industriaktørene pålegges å betale for den ekstra nettkapasiteten de trenger.

Kommunene reiser flere problemstillinger knyttet til NVEs krav til BKK Nett om å vurdere 420 kV spenningsnivå, herunder om ny søknad eller nye konsekvensutredninger er nødvendig. Det oppfattes som om NVE initierer kapasitetsøkningen. Dette må vurderes i lys av forvaltningsloven, og kommunene krever å få uttale seg til dette, da det kan ha betydning for blant annet magnetfelt og næringsulemper. Kommunene legger til grunn at behov for økt kapasitet viser at det er bedre økonomi i prosjektet enn det som er lagt fram av BKK Nett, og de ber om at BKK Nett blir pålagt å oppjustere de økonomiske vurderingene. Den økte lønnsomheten kan finansiere kabling på hele strekningen, mener kommunen, og det gir også kravet om anleggsbidrag fra oljeindustrien mer relevans.

Dersom NVE går for luftledningsalternativet, vil det medføre en lengre behandlingsprosess og en unødvendig periode med dårlig og utrygg nettkapasitet. Dette bør det gjøres en økonomisk utredning av, mener kommunene. En landkabel vil også kunne gi positive tilleggsvirkninger for infrastruktur, vann og vei, og vil imøtekomme Riksrevisjonens rapport fra 2007. Dessuten peker kommunene på de klimamessige fordelene av en rask kabling av Mongstad–Kollsnes, gjennom elektrifisering av sokkelen.

Kommunene mener at de bidrar sterkt til velstand i landet, men betaler en høy pris. De ønsker i utgangspunktet ikke å kommentere foreliggende luftledningstraseer eller traséendringer. Over Radøy savnes en vurdering av kabeltrasé fra Mangersvågen til Snekkevika. Ellers frarås alternativ 3 med berøring av Rappeneset, og luftledning etter alternativ 1 og 2. Det vises blant annet til en tale av fylkesordføreren til fylkestinget i oktober 2009, hvor kommunene støttes i sin kamp for kabel.

Folkeaksjonen mot 300 kV luftspenn i Nordhordland (Folkeaksjonen) arbeider imot at det bygges luftledning mellom Kollsnes og Mongstad og for kabel i jord eller sjø på hele strekningen. I forbindelse med et møte i forkant av NVEs hovedbefaring av traseene 27.10.2009 overleverte de sine innspill til saken og befaringen.

Årsaken til at Folkeaksjonen sier nei til luftledning er at den vil gå gjennom og være godt synlig i et sårbart kystlandskap. Den vil samtidig båndlegge store arealer, både direkte og i form av negativ visuell virkning og frykt for helsefare. Dessuten vil allerede to tredeler av kraftledningen allikevel gå i sjøen etter BKK Netts prioriterte alternativ. Når det gjelder mulig helsefare, bes det om at "føre-var-prinsippet" legges til grunn. Folkeaksjonen mener det må fokuseres på landskapsverdier og totalbelastningen i regionen. De viser til at Danmark har vedtatt ny kablingspolitikk. Fordi det er oljeindustrien som utløser behovet for ledningen, mener de at det bør kunne kreves anleggsbidrag for å dekke kostnadene med å bygge kabel på hele strekningen. Kostnadsforskjellen mellom BKK Netts prioriterte alternativ og kabel på hele strekningen vurderer Folkeaksjonen som liten.

Folkeaksjonen etterlyser videre muligheten for å samordne infrastrukturtiltak, som kraftledning, vannledning og vei. De mener andre avbøtende tiltak også vil ha en kostnad som må tas med i regnskapet for luftledning. Dessuten mener de at tidsbesparelsen som oppnås med å velge kabel, i form av mindre motstand lokalt, har en verdi som taler til fordel for dette alternativet. Samtidig vil bygging for 420 kV øke nytteverdien av anlegget og gjøre kabelalternativet mer lønnsomt. De nevner en rekke områder i alle de berørte kommunene som de mener NVE bør se nærmere på, og stiller seg generelt kritisk til at Folkeaksjonen ikke ble invitert med på befaringen.

De ber om at konsesjonssøknaden avvises og at et rent kabelalternativ utredes nærmere, slik at det blir en reell behandling av kabelalternativet.

Advokatfirmaet Harris overleverte sine innspill til befaringen på møte med NVE 27.10.2009, hvor advokat Stig Harris møtte på vegne av berørte grunneiere i de fire kommunene. Han ber om at natur, mennesker og oppvekstmiljø vektlegges, og viser til at kommunene har et flatt landskap med sårbar natur, hvorav noen allerede er tungt belastet med inngrep. Mulighet for samlokalisering med vei eller å benytte utredet gassrørledningstrasé etterlyses. Ellers peker Harris på bekymringen for helseeffekter blant innbyggerne og på hva som er årsaken til behovet for ledningen i et allerede belastet område.

NVE har stilt krav om en vurdering av å bygge ledningen for 420 kV, noe Harris mener konsekvensutredningen ikke tar høyde for. En endring fra 300 til 420 kV kan ha konsekvenser for magnetfeltnivå, støy, byggeforbudsbeltets omfang og anleggets lønnsomhet. Det stilles spørsmål ved kvaliteten på konsesjonssøknaden og saksbehandlingen, vurderingen av prosjektets lønnsomhet og

hvorvidt det må utarbeides en ny konsekvensutredning for det nye spenningsnivået. Manglende nettkapasitet ved forsinket saksbehandling vil gi økte tap, avslutter Harris.

4.3. Merknader til tilleggsutredningen og tilleggssøknaden

Tilleggsutredningen av 30.11.2009 var svar på NVEs krav av 15.6.2009. Den gir en oppdatert begrunnelse for tiltaket med oppdaterte kostnadsberegninger, i tillegg til en drøfting av 420 kV merkespenning. Videre vurderer den forslag til traséendringer og presenterer visualiseringer av tiltaket fra flere standpunkter. Tilleggsutredningen legger dessuten fram en supplering av utredningen av biologisk mangfold med kartlegginger i Øygarden og Radøy, den foreslår konkrete tiltak for å redusere magnetfeltnivået ved boliger, og den foreslår kamuflerende og landskapstilpassede tiltak på strekninger der det ventes å ha god effekt. Erstatningsprinsipper for skog og fremgangsmåten ved skogrydding beskrives, og det gjøres rede for støy og hvorvidt elektromagnetiske felt kan påvirke GPS-systemer.

Blant annet på bakgrunn av tilleggsutredningene la BKK Nett fram en tilleggs-/endringssøknad samtidig. De søker her om å bygge forbindelsen for 420 kV merkespenning og endring av opprinnelig omsøkte traseer i Kuvågen i Radøy og over Naustneset i Austrheim. I tillegg søker de om to nye underalternativer: sør og øst for omsøkte trasé over Bakka mellom Naustneset og Keila i Austrheim og Lindås og øst for omsøkte traseer mellom Risa og Hope i Lindås.

4.3.1. Kommuner

Øygarden, Radøy, Austrheim og Lindås sier i en felles uttalelse av 26.1.2010 at tilleggsutredningene og endringssøknaden ikke endrer på kommunenes opprinnelige synspunkt. De krever at ledningen blir lagt som sjøkabel på hele strekningen. Subsidiært krever de en kombinasjon av sjø- og jordkabel. Kommunene mener det er uakseptabelt at kraftledningen, som utløses av økt kraftbehov i olje- og gasssektoren, skal behandles som en vanlig kraftledningssak, som i tillegg vil føre til økt nettleie for forbrukere i regionen. De mener derfor det burde være Statoil som søkte om konsesjon for ledningen. Det at BKK Nett søker om å forberede ledningen for 420 kV spenning, vil bedre økonomien i prosjektet, sier kommunene. Ved å legge hele ledningen i sjø, kan fordyrende og skjemmende overganger mellom luftledning og kabel unngås, i tillegg til at det vil gi en raskere prosess. Kommunene ber allikevel om en nærmere utredning av hva spenningsøkningen vil bety for magnetfeltnivået.

Før NVE kan ta stilling til søknaden fra BKK Nett, krever kommunene at et rent sjøkabelalternativ utredes og omsøkes. Det etterlyses en vurdering av å samarbeide om kabeltraseen fra Mongstad mot Gjølå ved å legge en arm inn til Kollsnes, og slik få en forbindelse mellom Mongstad og Kollsnes som vil trygge nettkapasiteten i området på en miljø- og landskapsmessig god måte. Kommunene ber NVE om å kvalitetssikre behovet for den nye nettkapasiteten, sett i lys av at BKK har trukket sin søknad om gasskraftverk på Mongstad og elektrifisering av sokkelen fra Mongstad. De reagerer på at BKK Nett har endret faktorene i lønnsomhetsberegningene sine fra den opprinnelige søknaden til endringssøknaden og tilleggsutredningene.

Til BKK Netts lønnsomhetsvurderinger bemerker kommunene at investerings- og vedlikeholdskostnadene dekkes av strømkundene, slik at dette kun er å regne som en forskuttering av BKK Nett. Den bedriftsøkonomiske gevinsten er det derimot BKKs konkurranseutsatte virksomhet, Statoil, Dong og Gassco som får, i form av økt nettkapasitet. Kommunene ber også om en grundigere vurdering av den nye faktoren "ikke realisert ny produksjon", sett i lys av kapasitetsøkningen ved å oppgradere til 420 kV spenning. De mener lønnsomheten vil være større enn det BKK Nett har lagt til

grunn. Videre ber de NVE ta initiativ overfor næringslivsaktørene som får nytte av anlegget om å betale anleggsbidraget for kabling, eller vurdere om det er andre enn BKK Nett som skal bygge ut nettkapasiteten for egen regning.

Av klima- og naturmangfoldhensyn fastholder kommunene kravet om kabling, for å sikre en rask elektrifisering av sokkelen med ren, fornybar energi, uten å måtte krangle med lokalbefolkningen om en uønsket luftledning. De viser til naturmangfoldloven og peker på at tilleggsutredningene viser at det finnes mange rødlistede fuglearter i området der kraftledningen er planlagt. Det hekker bl.a. hubro i nærheten av traséalternativene i Øygarden og på Radøy, og kommunene viser til at kollisjoner med kraftledninger trolig er den viktigste dødsårsaken for hubro i Norge.

Kommunene mener videre at et miljøtiltak som sjøkabel settes i sammenheng med miljøtiltaket rensing/lagring av CO₂ på Energiverk Mongstad. De mener også at tiltaket trolig blir mer og mer lønnsomt på sikt, avhengig av hva som blir realisert innenfor olje- og gassindustrien, og de krever en nærmere utredning av dette. De viser til at den norske kompetansen innenfor kabelteknologi kan utnyttes og videreutvikles gjennom dette prosjektet.

Øygarden kommune oversender i brev av 26.2.2010 planutvalgets vedtak av 17.2.2010:

"Planutvalet tar søknad om endra driftsspenning og traséendringar til orientering. Kommunestyret sitt vedtak av 18.6.2008 sak 033/08 er framleis Øygarden kommune si halding i saka.

Planutvalet viser elles til felles uttale frå dei berørte kommunane og sluttar seg til denne."

Radøy kommune sier i en uttalelse av 24.2.2010 at de opprettholder kravet om kabling av forbindelsen og ber NVE om å avviser både opprinnelig søknad og endringssøknaden. Dersom NVE gir konsesjon til omsøkte anlegg mot folkets vilje, vil avbøtende tiltak bli en viktig sak, sier kommunen.

Den nye ilandføringen på Vågenes med jordkabel langs den lokale bygdeveien går Radøy kommune imot, og de viser til grunneiernes fellesuttalelse til endringssøknaden. Kommunen er kritisk til at opprinnelig søknad er trukket og mener at BKK Nett har foretatt en svak saksbehandling i forbindelse med denne endringen. De mener at sjøkabel inn i Kuvågen ville være en bedre løsning enn jordkabel i en vei gjennom et bolig- og lekeområde. Dette vil medføre frykt for helsevirkninger av magnetfelt og mulig verditap for eiendommene.

Radøy kommune mener rødlistearter og naturmangfoldloven er lite vektlagt, og viser spesielt til at de urørte våtmarksområdene ved Mjøsvatnet, Færevatnet, Ottertjørna, Måvatnet, Hallanvassdraget og Kvalheimvatnet blir sterkt berørt av traseen, både med hensyn til friluftsliv og biologisk mangfold.

Som grunneier motsetter Radøy kommune seg søknaden om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse. Radøy kommune har for øvrig merknader som samsvarer med fellesuttalelsen fra de berørte kommunene.

Austrheim kommune oversender kommunestyrets vedtak av 10.2.2010 i brev til NVE av 12.2.2010. Austrheim kommunestyre viser til de berørte kommunenes fellesuttalelse og slutter seg til denne.

Til søknaden om endring av luftledningstraseen i Austrheim, mener Austrheim kommune at alternativ 3 a og 3.1.2 a ikke reduserer ulempene for kommunen. Det vises til vurderinger og konklusjoner gitt i uttalelsen til hovedsøknaden.

Lindås kommune oversender i brev av 26.2.2010 følgende vedtak i formannskapet 25.2.2010:

"Lindås kommune krev at kraftleidning frå Mongstad til Kollsnes vert lagt i sjøkabel heile vegen. Kommunen viser til felles uttale frå dei fire kommunane og sluttar seg til denne. I tillegg til det som kjem fram i fellesuttalelsen har Lindås kommune følgjande merknader:

- 1. BKK og NVE må sjå endringssøknaden i lys av forslag til kommunedelplan for Lindåsneset med Mongstad som er på høyring.*
- 2. Endringa over Keilen vil kome nærare eksisterande busetnad og planlagt utbygging og er difor negativ for Lindås kommune.*
- 3. Endringa mellom Hope og Risa må tilpassast arealbruken i forslag til kommunedelplan for Lindåsneset med Mongstad. Traseen må trekkjast ned frå åsen og leggjast i traseen for ny veg gjennom Litlåsåsen til Mongstad.*
- 4. Lindås kommune vil som grunneigar motsetje seg ei løysing med førehandstiltreding og oreigning."*

4.3.2. Regionale og sentrale myndigheter, foretak og interesseorganisasjoner

Hordaland fylkeskommune viser i uttalelser av 19.1.2010 til vedtaket i fylkesutvalgsmøte 19.6.2008. De nye traséalternativene avviker ikke så mye fra opprinnelige alternativer at fylkeskommunen har avgjørende merknader utover de som allerede er oversendt. De påpeker imidlertid at arkeologiske registreringer etter kulturminneloven § 9 skal gjøres i hele traseen og ikke bare ved mastepunktene. Det må også gjøres registreringer der det i anleggsfasen etableres riggområder, anleggs- og tilkomstveier, og det skal utarbeides detaljplaner for disse.

Fiskeridirektoratet Region Vest sier i en uttalelse til NVE 8.1.2010 endret ilandføringstrasé i Kuvågen ikke i større grad vil berøre fiskeri- eller akvakulturinteresser enn tidligere. De forutsetter at kryssing av trålfelt ikke vil medføre restriksjoner på bruken av fiskeredskap. Dersom BKK Nett krysser trålfelt i samme trasé som eksisterende kabel, har Fiskeridirektoratet Region Vest ingen merknader til dette.

Ved landfall ved Ljøsøy i Øygarden kommer kabeltraseen nært et opprettsanlegg. Det kreves at denne traseen planlegges i nært samarbeid med Blom Fiskeoppdrett AS, som har nødvendige opplysninger om hvordan oppdrettsanlegget er oppankret. Fiskeridirektoratet Region Vest forutsetter at utlegging av kabler og driften av kablene ikke medfører uheldige konsekvenser for driften av oppdrettsanlegget.

Den vurderte sjøkabeltraseen inn Mangersfjorden kommer nært et oppdrettsanlegg ved Toska sør, og det forutsettes at utlegging og drift av sjøkabler ikke må gi uheldige konsekvenser for driften av oppdrettsanlegget. Planleggingen må foregå i nært samarbeid med Skjærgårdsfisk AS. Fiskeridirektoratet Region Vest viser i den forbindelse til en skisse som viser oppdrettsanleggets lokalitet, vedlagt uttalelsen.

Statnett sier i brev til NVE av 2.2.2010 at de støtter prosjektet og dimensjonering for 420 kV driftsspenning. Allikevel har Statnett noen kommentarer til spesifikasjonene til omsøkte anlegget. Av hensyn til termisk kapasitet og driftssikkerhet mener Statnett det er fornuftig å bygge forbindelsen med to kabelsett i stedet for ett. Videre mener Statnett at det bør undersøkes om de klimatiske forholdene er slik at det er behov for en simplex Hubro-ledning på hele strekningen, eller om duplex Parrot-ledning kan velges på de delstrekningene som ikke forventes å være spesielt utsatt for fasesammenslag, i tråd med Statnetts egen praksis. Seksjonene med simplex Hubro bør dimensjoneres for 100 °C, slik at kapasiteten tilsvarer duplex Parrot.

Kabler på disse spenningsnivåene genererer mye reaktiv effekt, noe som bidrar til høye driftsspenninger i perioder med lav kraftoverføring. Det er økt fokus på å holde driftspenningen innenfor normerte spenningskrav, og Statnett anser installering av nødvendig reaktiv kompensering for å sikre god spenningsregulering som en naturlig del av en ny overføringsforbindelse.

Norsk luftambulansse sier i en uttalelse av 13.1.2010 at den flysikkerhetsmessig optimale løsningen er at kraftledningen legges i jord eller sjø, fordi luftledning kan innebære en sikkerhetsrisiko for lufttransport. Spesielt er de opptatt av at luftledningen må være synlig, og ser med bekymring på det framlagte notatet om kamuflasjetiltak. Under spesifikke forutsetninger, har Norsk luftambulansse godkjenning fra Luftfartstilsynet til å underskride generelle bestemmelser om minstehøyder, som når dårlig vær gir redusert sikt og skydekke høyde som krever lavere flygehøyde. Kraftledninger unntatt kravene om merking vil kunne utgjøre en fare for disse operasjonene, og kamuflerte kraftledninger vil utgjøre en enda større fare pga. redusert synlighet. Det vil i praksis bety at deler av befolkningen under gitt værforhold vil være utelukket fra bistand fra den statlige luftambulanssetjenesten, mener Norsk luftambulansse. På denne bakgrunn uttrykker de et ønske om at det ikke gjøres tiltak for å kamuflere kraftledningen. Det vises til at Luftfartstilsynet kan kreve merking av luftfartshindre som i utgangspunktet ikke faller under forskriftskravet, hvis de anses å utgjøre en spesiell fare.

Bergen Turlag og Forum for natur og friluftsliv (FNF) Hordaland sier i en uttalelse til NVE av 16.2.2010 at de representerer nesten 32 000 medlemmer av ulike naturvern- og friluftslivsorganisasjoner i Hordaland. De har forståelse for behovet for kraftledningen, men mener at den bør bygges som sjøkabel eller som kombinasjon av sjø- og jordkabel. Jordkabel må legges i tilknytning til eksisterende eller ny infrastruktur, slik at nye inngrep i ubebygget natur unngås.

Organisasjonene slutter seg til fellesuttalelsen fra de berørte kommunene. De ber om at NVE tar initiativ overfor næringslivet på Mongstad, Kollsnes og i Nordsjøen om å betale anleggsbidrag for en kabelløsning. Dette må skje etter en fordelingsnøkkel basert på hvordan den overførte kraften fordeles på ulike konsumenter, som BKK Nett må få krav om å dokumentere. På denne måten vil de som forårsaker miljøbelastningen betale for avbøtende tiltak, etter forurensers betaler-prinsippet. Bergen Turlag og FNF Hordaland kan heller ikke se at det er gjort konkrete vurderinger av prosjektet mot den nye naturmangfoldloven. De savner oppfølging av viktige prinsipper i denne loven og moderne arealforvaltning, herunder samordning av arealbruk og bærekraftig utvikling. NVE må kreve at punkter i loven om bl.a. bærekraftig bruk vurderes og kommenteres spesifikt av utbygger, avslutter de.

4.3.3. Lokale foreninger, bedrifter, grunneiere og privatpersoner

Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 15.1.2010, på vegne av grunneiere i Radøy, Austrheim og Lindås som ikke direkte berøres av fysiske endringer, men som følge av at anlegget bygges for 420 kV i stedet for 300 kV. Generelt stilles det spørsmål ved posten "ikke realisert ny produksjon" i BKK Netts oppdaterte lønnsomhetsvurdering, som grunneierne mener er for uklar og usikker til å tillegges vekt.

Økningen i spenningsnivå fra 300 til 420 kV anføres å medføre økte ulemper, i form av støy og magnetfelt eller usikkerhet knyttet til dette. Grunneierne mener at saken ikke er godt nok klarlagt til at de kan uttale seg til søknaden om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse, men varsler at de motsetter seg ekspropriasjon etter framlagte trasé pga. av de store negative virkningene for eiendommene deres.

Folkeaksjonen mot 300 kV luftspenn i Nordhordland (Folkeaksjonen) oversender sin uttalelse til NVE 1.2.2010. Der fastholdes kravet om at kraftledningen må kables hele veien, og det vises til Folkeaksjonens innspill og begrunnelse på møtet med NVE 27.10.2009. Ellers peker de på at

endringen av spenningsnivå til 420 kV i seg selv vil være grunnlag for ny søknad med ny konsekvensutredning, i tillegg til at det økonomiske grunnlaget for kabling på hele strekningen styrkes. Folkeaksjonen ønsker sjøkabel på hele strekningen, og mener både petroleumsvirksomheten og kraftprodusentene vil være tjent med den kortere saksbehandlingstiden dette vil medføre.

Det kreves en konsekvensutredning av sjøkabelalternativet, eventuelt samlokalisert med vei og vannledning dersom den må gå over land. BKK Netts argument med økte kostnader ved kabelbrudd kan ikke tillegges særlig vekt, fordi to tredeler av ledningen allikevel skal gå i sjøen. Videre mener Folkeaksjonen at olje- og gassnæringen betaler for kabling av kraftledningen gjennom anleggsbidrag. Det samme gjelder andre som kan ha nytte av anlegget, og det vises i denne sammenhengen til posten "ikke realisert ny produksjon" i den oppdaterte lønnsomhetsberegningen til BKK Nett. Spørsmålet om anleggsbidrag bør vurderes nærmere. Folkeaksjonen understreker også at de ikke er motstandere av den økte nettkapasiteten, men krever at den må realiseres som kabel hele veien.

Vedlagt Folkeaksjonens uttalelse er et skriv av Vigdis Villanger, datert 26.1.2010, som omtaler det totale belastningen som regionen har som følge av tidligere utbygginger. Hun er oppgitt over at denne regionen skal måtte ta en så stor del av ulempene med utviklingen av velferdssamfunnet. Dette gjelder utslipp til luft og sjø, ulykker eller ulykkesfare og planer om vindkraftverk. Hun mener at det er mye høyere forekomst av krefttilfeller i Nordhordland enn ellers i landet, selv om det ikke er vitenskapelig bevist. På denne bakgrunn mener hun at regionen har måttet tåle nok inngrep, og ber om at kraftledningen kables, helst i sjøen.

Øygarden

Advokatfirmaet Harris uttaler seg til NVE 15.1.2010 på vegne av en rekke grunneiere i Øygarden kommune. Deres motstand mot luftledning forsterkes ved at det nå søkes om å øke spenningen fra 300 til 420 kV, pga. av økt negativ konsekvens for eiendommene i form av mulig økt støy og magnetfeltnivå. Grunneierne etterlyser bedre klarlegging av saken før konsesjon gis. De mener det ikke er grunnlag for å inngå avtale om arbeidstillatelse, erstatning eller forhåndstiltredelse, og de ønsker å supplere tidligere uttalelse nå saken er bedre opplyst.

Radøy

Radøy sokneråd oversender vedtak av 27.1.2010, der de opprettholder kravet om kabling av kraftledningen fra Kollsnes til Mongstad pga. frykt for elektromagnetiske felt nær bolighus. De ønsker at den nye kabeltraseen langs den lokale bygdeveien på Vågenes blir avvist, og at opprinnelig planlagte trasé inn Kuvågen velges.

Arne Haugland sier i e-post til BKK Nett med kopi til NVE av 7.1.2010 at endringssøknaden ikke endrer hans syn på luftledning over Radøy, heller tvert imot. Han mener at økning av spenningen og magnetfeltet vil beslaglegge større arealer enn de opprinnelige planene, noe som vil vanskeliggjøre grunneieres muligheter til å utvikle sine eiendommer. Kravet om sjøkabel opprettholdes.

Åsa Eriksen sier i en uttalelse sendt til BKK Nett 5.1.2010 at det for gjesteboligen tilknyttet Senteret for Samtidskunst i Nordhordland er bedre at masten trekkes lengre mot nordøst, selv om dette betyr at den blir en del høyere. Den økte avstanden betyr lavere magnetfelt, noe som vil ha betydning for bruken av eiendommen som kommunens utstillingsvindu, sier Åsa Eriksen. Hun betrakter imidlertid forslaget til kabel og endemast som en ekspropriasjon av eiendommens muligheter knyttet til regionens Senter for Samtidskunst, og viser til at hun har foreslått andre muligheter. Dersom BKK Nett ikke ønsker en dialog om løsninger, vil Eriksen ikke inngå minnelig avtale.

Aud Karin og Johnny Helland, eiere av gnr./bnr. 28/2 sier i en uttalelse til BKK Nett av 13.1.2010 at de kun er positive til å avstå grunn dersom kraftledningen blir lagt som jordkabel over eiendommen.

Beboere på Vågenes og Vågenes Vel sier i en uttalelse oversendt NVE 18.1.2010 at de ikke vil godta den nye kabeltraseen på Vågenes, fordi de er bekymret for mulige helsevirkninger av magnetfelt og konsekvensen det vil kunne få for boligprisene på Vågenes. De foretrekker derfor at opprinnelige trasé inn i Kuvågen velges, under forutsetning av at Kuvågen mudres ut og planer om framtidig båthavn ikke blir stoppet. De framlegger i uttalelsen et konkret forslag til trasé og håper at NVE flytter traseen vekk fra veien. Vedlagt uttalelsen er referat fra møte i Vågenes Vel 9.1.2010 og avtale av 13.1.2010 mellom grunneierne om frigjøring av areal til reguleringsplan for småbåthavn på nordre Vågenes.

Lasse Mjøs sier i e-post til NVE 20.1.2010 at han ikke forstår hvorfor traseen er lagt slik den er ved hans hytte på Nedre Mjøs, når det finnes andre tilgjengelige arealer som kan benyttes. Han stiller seg også undrende til bildematerialet som er framlagt i konsesjonssøknaden.

Advokatfirmaet Harris uttaler seg til BKK Nett av 20.1.2010 på vegne av grunneierne i Kuvågenområdet i Radøy. Søknaden om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse klargjør ikke i tilstrekkelig grad saken til at grunneierne kan uttale seg til denne. De forbeholder seg derfor retten til å komme med en uttalelse når de har fått tilstrekkelig informasjon, men varsler at de motsetter seg ekspropriasjon etter framlagte trasé. Uttalelsen til konsesjonssøknaden har grunneierne selv sendt til NVE, opplyses det.

Lillian Øvrevik Mjøs og Gunnar Mjøs sier i brev til NVE av 31.1.2010 at de er provoserte over planene om å øke spenningen til 420 kV. De mener at en luftledning er uakseptabelt, med tanke på mulige helsevirkninger av magnetfelt, og at det vil være uforsvarlig å planlegge luftledninger innenfor en halv kilometers avstand fra nærmeste bolig eller planlagte boligområde. Dette vil båndlegge store arealer for flere generasjoner framover, framholder de. Derfor mener de at en kabelløsning, og aller helst sjøkabel på hele strekningen, vil være den enkleste, raskeste, mest miljøvennlige og billigste løsningen på sikt. De som skal bruke kraften bør betale for kabelløsningen, avslutter Lillian Øvrevik og Gunnar Mjøs.

Torstein og Jodis Villanger sier i brev til NVE av 31.1.2010 at de reagerer på den nye kabeltraseen sør for Kuvågen, fordi den skal legges i en lokal vei som går gjennom boligområdet deres. Magnetfeltene rundt jordkabelen og nærheten til barns lekeområder bekymrer dem. Dersom plener og lekeområder må gjerdes inn, vil det forringe livskvaliteten til beboerne i generasjoner framover. De er også bekymret for verdiforringelsen av eiendommene pga. nærheten til kablene. På denne bakgrunn foretrekker de opprinnelige løsning, med kabel inn Kuvågen, selv om de helst hadde sett at det ble lagt sjøkabel på hele strekningen fra Kollsnes til Mongstad.

Austrheim

Elin Grønbeck, Inger Elise Liland Haugen og Valerik Haugen v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 8.1.2010. De er eiere av gnr./bnr. 135/14 og 135/26 i Austrheim kommune, som blir direkte berørt av traséendringen over Bakka. Grunneierne er kritiske til BKK Netts saksbehandling i forbindelse med endringssøknaden, da de ikke ble hørt før søknaden ble sendt til NVE. Den endrede traseen virker tilfeldig vurdert og plassert. I motsetning til traséforslaget fra grunneierne på Bakka, vil omsøkte trasé komme i en avstand av kun ca. 60 og 80 meter fra hyttene på eiendommene, med de ulempene dette innebærer for eiendommens verdi og bruk.

Foreslått trasé går over et område hvor det er etablert et av meget få hubropar i kommunen, og som hekker like ved hytten på gnr./bnr. 135/26. Gnr./bnr. 134/14 og 26 er en fritidseiendom som ligger usjenert til med strandlinje mot Bakkavågen, og kraftledningen vil være svært skjemmende for

utsikten mot syd/vest, framholder grunneierne. Bakkavågen er en populær båthavn, som kraftledningen vil påvirke kunne påvirke bruken og opplevelsen av. I tillegg er grunneierne bekymret for elektromagnetiske felt og støy. Dette blir ikke mindre av at spenningen heves fra 300 til 420 kV. Dersom kabel på hele strekningen ikke velges, foretrekkes derfor øvrige omsøkte alternativer, hvorav det mest mulig sjøkabel prioriteres høyest.

Når det gjelder søknaden om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse, mener grunneierne at saken ikke er tilstrekkelig opplyst. De forbeholder seg retten til å komme med en uttalelse når det er bedre klarlagt hvordan ledningen skal bygges. Grunneierne motsetter seg ekspropriasjon etter framlagte trasé.

Marit Daae og Aksel Hatlem v/Advokatfirmaet Harris, eiere av gnr./bnr. 137/3, 4, 27, 29 og 30 i Austrheim kommune, uttaler seg i brev til NVE av 12.1.2010. De sier at den nye traseen 3.1.2 a medfører mindre ulemper for gnr./bnr. 137/3, ved at den ligger lengre unna området hvor Straumfisk AS har utviklingsplaner. For de øvrige eiendommene innebærer traséendringen ingen endrede ulemper. Samlet mener grunneierne allikevel at flyttingen av traseen gir så marginale endringer i ulempene at alle merknader i uttalelsen av 30.6.2008 opprettholdes. De ber derfor om at det ikke gis konsesjon til alternativ 3.1.2/3.1.2 a.

Når det gjelder søknaden om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse, framholder Daae og Hatlem at saken ikke er tilstrekkelig klarlagt (trasé, masteplassing mv.) til at de kan avgi uttalelse nå. De forbeholder seg retten til å komme med en uttalelse når de har fått nødvendig informasjon, men varsler allikevel at de motsetter seg ekspropriasjon etter foreslåtte traseer pga. de negative virkningene de vil ha for eiendommene.

Truls Bauge sier i e-post til BKK Nett 11.1.2010 at han mener BKK Nett ikke har grunnlag for oreigning på hans eiendom, fordi det kun er en diskusjon om pris og dekning av advokatutgifter. Han har foreslått en avtalepris for BKK Nett, som han venter svar på. For øvrig mener han at saken ikke er godt nok opplyst, og viser blant annet til at traseen nå er trukket nærmere vernede fugleskjær, uten at dette går fram av BKK Netts kart.

I en uttalelse til NVE av 24.1.2010 går Truls Bauge nærmere inn på hvilke økonomiske konsekvenser kraftledningstraseen vil få for hans eiendom. Nord for traseen har Bauge planlagt et klyngetun med boliger, fra Helhaugen og sørover med utsikt over Lurefjorden. Planene er godkjent i kommunedelplanen. Ledningen vil krysse rett foran og i samme høyde som boligarealet og ødelegge utsikten, mener Bauge. Han anslår at de økonomiske tapene vil utgjøre til sammen 24,5 millioner kroner. Han har overfor BKK Nett foreslått en årlig erstatning på 75 øre per kW, og han krever at erstatningen vedtas samtidig med NVEs konsesjonsvedtak.

Lindås

Ove Kåre og Frode Risa v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg til NVE i brev av 13.1.2010. Etter flere ganger å ha vært i kontakt med BKK Nett for å få endret ilandføringspunktet på Tytebærneset, er de skuffet over selskapets begrunnelse for ikke å imøtekomme dette ønsket. BKK Netts nye traséforslag reduserer beslagleggelsen av strandlinjen, men Tytebærneset blir fremdeles berørt. Grunneier mener at en løsning med jordkabel over Tytebærneset fram til en mast på fastlandet innenfor vil være bedre, som de har foreslått før. Det frarådes å gi konsesjon til trasé 1.1, 1.2 og 1.3.

Grunneier registrerer at BKK Nett i sin oppdaterte lønnsomhetsvurdering har lagt til en post de kaller "ikke realisert ny produksjon". Ove Kåre og Frode Risa mener at slike usikre og lite konkrete faktorer ikke kan tillegges vekt i lønnsomhetsvurderingen av prosjektet.

Til søknad om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse mener grunneier at saken ikke er tilstrekkelig klarlagt, med trasé, masteplassering og -høyde, til at det kan gis en uttalelse, og forbeholder seg retten til senere å uttale seg til denne søknaden. De varsler allikevel at de motsetter seg ekspropriasjon etter framlagte traseer.

5. NVEs vurdering av konsekvensutredningen

5.1. Innledning

Konsekvensutredningene er utarbeidet i medhold av forskrift om konsekvensutredninger av 1.5.2005 etter plan- og bygningsloven og utredningsprogrammet fastsatt av NVE 14.2.2007. På bakgrunn av utførte utredninger, innkomne merknader, befaringer, tilleggsutredninger og egne vurderinger, avgjør NVE om utredningene oppfyller kravene i utredningsprogrammet og om det har kommet fram nye forslag eller temaer som må belyses.

Konsekvensutredningene skal være beslutningsrelevante, det vil si konsentrert om de spørsmål det er viktig å få belyst for å kunne ta stilling til om tiltaket skal få konsesjon eller ikke, og på hvilke vilkår det eventuelt skal gis konsesjon.

I det etterfølgende kommenterer NVE de temaer det har kommet inn vesentlige merknader til, eller der NVE har egne merknader til de fremlagte konsekvensutredningene.

5.2. Begrunnelse for tiltaket

Statnett sier i sin uttalelse til søknaden og konsekvensutredningen at de er positive til tiltaket, som vil øke kapasiteten i Matresnettet, legge til rette for ny kraftproduksjon og forbinde et overskuddsområde med et underskuddsområde. Videre sier Statnett at det er viktig å vurdere spenningsoppgradering til 420 kV i BKK-/Bergensområdet. I brev til BKK Nett av 15.6.2009 med krav om tilleggsutredninger etterspurte NVE blant annet en oppdatert begrunnelse for tiltaket. Herunder ba vi om en vurdering av sårbarheten i eksisterende nett ved ulike planlagte eller ikke planlagte hendelser, og en drøfting av alternativet å bygge ledningen for 420 kV spenningsnivå. Vi ba også om oppdaterte kostnadsberegninger for ulike traséalternativer og for alle kombinasjoner av traséalternativer i søknaden.

I tilleggsutredningen av 30.11.2009 sier BKK Nett at tiltaket som helhet er vurdert som svært lønnsomt, selv om den er noe lavere enn på søknadstidspunktet. De økte investeringskostnadene skyldes i hovedsak økte kostnader ved tilretteleggingen for 420 kV i Mongstad transformatorstasjon. Nyten av reduserte nettap er betydelig redusert, fordi prognosen for forbruket på Mongstad har økt, noe som skyldes uttaket til Gjøaplattformen og det planlagte CO₂-renseanlegget på Mongstad, i tillegg til raffineriet. I de nye beregningene har BKK Nett også tatt med en post de kaller "ikke realisert ny produksjon" for å synliggjøre nettbegrensningenes konsekvenser for planlagt kraftproduksjon. NVE mener at med denne oppdateringen og tilleggsutredningen har BKK Nett i tilstrekkelig grad redegjort for behovet for kraftledningen og sårbarheten i eksisterende nett.

Tilleggsutredningen drøfter også tilrettelegging for 420 kV merkespenning og konkluderer med at nytten er større enn ulempen ved en slik tilrettelegging. BKK Nett søker derfor om å forberede anlegget for 420 kV. NVE finner at dette temaet er tilstrekkelig belyst.

De berørte kommunene sier i fellesuttalelsen til tilleggsøknaden og tilleggsutredningen av tiltaket trolig blir mer og mer lønnsomt på sikt, avhengig av hva som blir realisert innenfor olje- og gassindustrien, og de krever en nærmere utredning av dette. BKK understreker i tilleggsutredningen at

de har lagt nøkterne forutsetninger til grunn, og at forutsetningene kan endre seg i den retning at tiltaket blir enda mer lønnsomt. Som eksempler nevnes økt forbruk på Kollsnes, ikke realisering av CO₂-fangstanlegg på Mongstad som forutsatt, økte avbruddskostnader på Kollsnes og økte tapspriser. NVE mener at de forutsetningene BKK Nett har lagt til grunn, er oppdaterte og basert på kjente planer. Vi mener at dette er det beste beslutningsgrunnlaget vi kan få per i dag.

BKK Nett presenterer i tilleggsutredningen oppdaterte kostnader for luftledning og sjøkabel, og de gir en oversikt over hva ulike kombinasjoner av traséalternativer vil koste. NVE finner at kostnadene ved alternativene med dette er godt nok redegjort for.

5.3. Traseer og sjø-/jordkabel

Grunneiere og andre har kommet med forslag til traséjusteringer, både av luftlednings- og kabeltraseer. Herunder foreslås det også parallellføring med eksisterende kraftledninger. Radøy kommune foreslår kabeltraseer både langs ny riksvei 565, langs fylkesveien fra Nordanger til Kvalheim og etter luftledningstrasé 1 over Radøy. Andre mener at det er utredet for få kabeltraseer og at samlokalisering med vei og gassledning er utilstrekkelig utredet. Blant annet etterlyses det utredning av en jordkabeltrasé som krysser Radøy på det smaleste, fra Mangersvågen til Snekkevika. Folkeaksjonen mener et rent kabelalternativ bør utredes nærmere, før det kan foretas en reell behandling av konsesjonssøknaden. I sin uttalelse til tilleggsøknaden og tilleggsutredningene krever kommunene at det utredes og omsøkes et rent sjøkabelalternativ, herunder en samordning med kabeltraseen fra Mongstad mot Gjølå ved å legge en arm inn til Kollsnes.

BKK Nett sier i sine kommentarer til høringsuttalelsene at de har vurdert en rekke mulige kabelløsninger, i henhold til det fastsatte utredningsprogrammet. De sier at kabel i luftledningstraseen over Radøy byr på mange anleggstekniske utfordringer, med kryssing av vann og myrer. For maksimal miljøgevinst bør kabel samlokaliseres med vei, slik at en unngår anleggsveier og synlige sår i landskapet i lang tid framover. Dersom kabel samlokaliseres med for eksempel Rv 565, vil grøftene bli rimeligere, men problemet med samlokalisering er at det er usikkert hvorvidt veien ferdigstilles i tide. Å krysse Radøy på det smaleste vil ikke være en rimeligere løsning, sier BKK Nett. Det er i tillegg uklart om den lar seg realisere, og de nevner fløting av sjøkabelen inn i en trang vik med stort potensial for funn av båtvrak som en sannsynlig problemstilling i forbindelse med en slik kabeltrasé. BKK Nett har ikke søkt om en kabelløsning over Radøy, fordi de negative konsekvensene med luftledning er vurdert til ikke å være store nok.

NVE ba om at BKK Nett utredet enkelte foreslåtte traséjusteringer i brev med krav om tilleggsutredninger av 15.6.2009. BKK Nett vurderte disse i brev til NVE av 30.11.2009, samtidig som de også valgte å søke om konsesjon for noen av traseene. NVE anser at BKK Nett i tilstrekkelig grad har gjort rede for hvorfor de ikke tilrår og søker om å bygge andre traseer enn de som er framlagt i søknaden og tilleggsøknaden. Vi finner ikke grunnlag for å kreve nærmere utredninger av ytterligere luftlednings- eller kabeltraseer.

Grunneiere i Øygarden savner en grundigere økonomisk vurdering av jordkabel som alternativ til luftledning, som også omfatter reduserte avbrudds- og vedlikeholdskostnader og verdien av bedre arealutnyttelse ved jordkabel. Andre mener den økonomiske verdien av å unngå lokal motstand og dermed spare tid ved å velge en ren kabelløsning, bør utredes nærmere.

BKK Nett gjør i konsesjonssøknaden rede for at forskjellene i drifts- og vedlikeholdskostnader for ulike alternativer vurderes til å være ubetydelige, noe som også er i tråd med NVEs erfaringer. Drifts- og vedlikeholdskostnader en relativt liten andel av de totale kostnadene for begge typer anlegg. Når det gjelder avbruddskostnadene, er det for de høyeste spenningsnivåene ingen entydig forskjell i

feilfrekvensene for kabel sammenlignet med luftledning. Feil på kabelanlegg skyldes ikke bare feil på selve kabelen, men kan oppstå som følge av skader påført anlegget utenfra (gravearbeid, ankring) og montasjefeil. Derimot er reparasjonstidentiden i gjennomsnitt betydelig lengre for kabler enn for luftledninger når feil først oppstår, og konsekvensen av feil kan dermed bli mye større. Av den grunn er det spesielt viktig at det finnes reserve i nettet der kabelanlegg bygges.

En kabeltrasé vil i de fleste tilfeller være betydelig lengre enn en luftledningstrasé, og på den måten beslaglegge areal på en lengre strekning. Det er vanlig å legge den i tilknytning til vei, der det er mulig. Det er viktig å ha tilgang til kabeltraseen, og i noen tilfeller må det bygges kjørbare vei ved siden av traseen. Med hensyn til arealbruk vil det være rimelig å anta at kabel er en gunstigere løsning enn luftledning, men i den store sammenhengen vil verdien av dette utgjøre en svært liten del av kostnaden. NVE vil ikke kreve at BKK Nett utreder dette for jordkabeløsninger som ikke er omsøkt, men legger til grunn arealbeslaget som luftledningsalternativene medfører.

Et viktig hensyn for forvaltningen er prinsippet om likebehandling av søkere og berørte interesser, uavhengig av saksbehandlingsprosessens forløp og hvor lang tid det vil ta å nå en endelig avgjørelse. Det kan dermed ikke legges vekt på at eventuelt fravær av lokal motstand vil spare samfunnet for unødvendig tidsbruk og beregne verdien av dette. Vi kan derfor ikke se at det er beslutningsrelevant å beregne besparelsen av redusert motstand mot prosjektet.

5.4. Utredning av fagtema

5.4.1. Landskap

De berørte kommunene mener konsekvensutredningen ikke fanger opp de store, samlede konsekvensene for landskapet som bygging av kraftledningen vil gi. Radøy kommune og Fylkesmannen i Hordaland mener at landskapsverdiene er undervurdert i konsekvensutredningen. BKK Nett sier i sin kommentar til uttalelsene at de mener fagutredernes metoder er redegjort for og resultatene etterprøvbare. Informasjonen som er lagt til grunn kommer fra en rekke lokale og regionale kilder, som gir fagutrederne et godt kunnskapsgrunnlag.

NVE mener at visualiseringene og vurderingen av de samlede landskapsmessige virkningene gir en god beskrivelse av konsekvensene for landskapet i regionen. Landskapsrapporten har tatt utgangspunkt i Statens vegvesens metode for konsekvensanalyser. Vurderingen av landskapsvirkninger er i utgangspunktet vanskelig, da det kan være ulike syn på landskapets verdi, sårbarhet og inngrepets karakter. NVEs vurderinger tar utgangspunkt i konsekvensutredningen, men også innkomne merknader og egne vurderinger av landskapet og inngrepets omfang spiller en viktig rolle. I tillegg har BKK Nett fått utarbeidet en VR-modell (Virtual Reality), hvor inngrepet plassert inn i en tredimensjonal, realistisk gjengivelse av landskapet. Dette gjør det mulig å få et inntrykk av inngrepet hvor som helst i nærheten av omsøkte traseene. Denne VR-modellen er et nyttig verktøy som brukes i saksbehandlingen.

Fylkesmannen i Hordaland mener i utgangspunktet at konsekvensene er tilstrekkelig utredet, men bemerker at konsekvensutredningen mangler en vurdering av hensynet til den europeiske landskapskonvensjonen. Den europeiske landskapskonvensjonen har som mål å fremme vern, forvaltning og planlegging av landskap og å organisere europeisk samarbeid på disse områdene. Norge har ratifisert konvensjonen og er forpliktet til å følge den opp på en rekke områder, som lovverk, sektorpolitikk, kunnskapsoppbygging, utdanning, bevisstgjøring, medvirkning og internasjonalt samarbeid. Konvensjonen legger særlig vekt på landskapet der folk bor og arbeider og der barn vokser opp, hverdagslandskapet. Konsekvensutredningen har omfattet landskap som utredningstema, og det

foreligger en egen fagrapport med landskapsfaglige vurderinger. Berørte interesser, lokale og regionale myndigheter og andre har hatt god anledning til å medvirke i prosessen med å fastsette utredningskrav og komme med innspill til det omsøkte tiltaket. NVE mener derfor at vi gjennom konsesjonsprosessen følger opp landskapskonvensjonens intensjon og innhold.

Naturvernforbundet Hordaland mener fotomontasjene er for dårlige, fordi standpunkter der inngrepet er lite synlig er valgt. Andre mener nærvirkninger av kraftledningen må visualiseres og at det må utarbeides fotomontasjer fra bakkenivå. Bergen turlag finner konsekvensene for landskap generelt for dårlig utredet. BKK Nett mener selv at fotomontasjene fra luften gir et bedre bilde av kraftledningen over lengre strekninger, og at de flere steder har valgt å vise mastene ved siden av eksisterende bygg eller master for å vise forholdsmessigheten.

I brev med krav om tilleggsutredninger av 15.6.2009 ba NVE om at BKK Nett med utgangspunkt i den utarbeidede VR-modellen vist anlegget fra relevante standpunkter. Vi viste i den forbindelse til innkomne høringsuttalelser, som etterlyste standpunkter på bakkenivå og nærmere kraftledningen. I svaret til NVE av 30.11.2009 viste BKK Nett et utvalg av visualiseringer tatt ut fra VR-modellen, i tråd med NVEs krav. NVE har også fått tilgang til VR-modellen, og kan på den måten se virkningene av kraftledningen i alle de omsøkte traseene. På denne bakgrunn er det NVEs vurdering at anlegget er visualisert på en tilfredsstillende måte og at virkninger for landskapet er tilstrekkelig beskrevet.

5.4.2. *Reiseliv*

Kunnskapsgrunnlaget for vurderingen av konsekvenser for reiseliv omfatter tilsvarende det som er nevnt i kap. 5.4.1 om landskap, da konsekvenser for reiseliv i hovedsak er knyttet til visuelle virkninger.

I sin fellesuttalelse til søknaden og konsekvensutredningen sier kommunene at de savner en omtale av reiselivsprosjektet "Den indre farleia". "Den indre farleia" er omtalt under kapittel 5, Forhold til andre planer, i konsekvensutredningen. Den er også vurdert som et kulturmiljø i fagutredning om kulturminner og kulturmiljø. NVE finner at konsekvensutredningen gir en tilstrekkelig beskrivelse av virkningene for "Den indre farleia". Det er også beskrevet at ledningens alternativ 3 og 3.1.2 krysser og blir synlig fra deler av Nordsjøløypa, et nettverk av stier i kystlandskapet rundt Nordsjøen.

Hans Arne Breivik ønsker en bedre utredning av luftledningens konsekvenser for turisme. NVE stilte i utredningsprogrammet ikke krav om utredning av konsekvenser for turisme, men ba om at konsekvenser for næringsutvikling i området skulle vurderes. I konsekvensutredningen er det gjort en kort vurdering av virkninger for reiseliv, som i stor grad henger sammen med anleggets visuelle virkninger på landskapet og synligheten av ledningen fra reiselivslokaliteter. Det knytter seg stor usikkerhet til hvorvidt kraftledninger har en vesentlig innvirkning på reiseliv, og vi har ingen erfaringer som sier at turister reagerer negativt på denne typen inngrep. NVE kan ikke se at ytterligere utredninger av konsekvenser for reiseliv og turisme vil bedre beslutningsgrunnlaget i vesentlig grad.

5.4.3. *Landbruk*

Radøy kommune mener at de berørte landbruksområdene har fått for lav verdi i konsekvensutredningen. NVE konstaterer at det er uenighet om verdsetting av områder. NVEs vurderinger vil bygge både på opplysninger i konsekvensutredningen og innspill fra kommunene og andre.

Fylkesmannen i Hordaland framholder at, selv om beslutningsgrunnlaget vurderes som godt nok, burde jord- og skogbruk ha vært utredet hver for seg. Den samlede vurderingen for landbruket lider

under at temaet behandles i ulike delrapporter. Blant annet burde landbruk og kulturlandskap sees i sammenheng, mener Fylkesmannen. NVE konstaterer at Fylkesmannen alt i alt finner at konsekvensutredningen gir et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag, selv om konsekvensene kunne ha vært framstilt på en annen måte.

Nordhordland skogeigarlag ber om at økonomisk tap ved hogging av skog før den er hogstmoden, konkretiseres. Problemet med vindfall i traseen, og hva det betyr for den faktiske trasébredden, bør beskrives, i tillegg til konsekvenser for skogsdriften, mener skogeigarlaget. Hordaland Bonde- og Småbrukarlag mener generelt at konsekvenser for landbruket ikke er tilstrekkelig utredet.

NVE er enig i at konsekvensutredningen er noe mangelfull hva gjelder konsekvenser for skog og skogsdrift. I brev med krav om tilleggsutredninger av 15.6.2009 ba vi om en nærmere redegjørelse for framgangsmåten ved skogrydding, konsekvenser for skogbildet og skogsdriften og erstatningsprinsipper for skog. BKK Nett besvarer dette i tilleggsutredningene av 30.11.2009. En ytterligere detaljering av ulempene for skogsdriften anser ikke NVE som nødvendig for å kunne vurdere de samlede konsekvensene for skogbruket som følge av de ulike traseene.

Noen grunneiere savner en avklaring av magnetfelts virkning på beitende dyr og kraftledningens virkning på dyrenes trivsel. NVE kjenner ikke til at det eksisterer kunnskap om magnetfelts eventuelle påvirkning på dyr og har ikke pålagt BKK Nett å utrede dette. BKK Nett har i konsekvensutredningen redegjort for kunnskapsstatus når det gjelder elektromagnetiske felt og helse hos mennesker. Kartlegging eller nye undersøkelser utover dette, er etter NVEs mening forskning som ikke faller inn under tiltakshavers utredningsansvar. NVE konstaterer også at Statens landbruksforvaltning mener at konsekvensene for landbruk er utfyllende beskrevet.

5.4.4. *Friluftsliv*

Kommunene mener konsekvensutredningen undervurderer kommunenes arealer som rekreasjonsområder for hele Bergensregionen, og dermed undervurderer konsekvensene av tiltaket for friluftslivet. Også andre mener konsekvensene for friluftsliv er for dårlig utredet og undervurdert. NVE konstaterer at flere er uenige i vurderingene i fagutredningen for friluftsliv. Fagutredningen baserer seg på tilgjengelig og innhentet informasjon, og vurderingen er gjort etter etterprøvbare metoder. Det kan allikevel være ulike meninger både om verdi- og konsekvensvurderinger. Lokale innspill er viktige og bidrar til en bedre opplysning av saken, som NVE legger til grunn i vurderingen av virkninger for friluftsliv.

Fylkesmannen i Hordaland savner helhetlige vurderinger av konsekvensene for friluftsliv, sett i sammenheng med landskapskvaliteter og uberørt natur. NVE finner at fagutredningene til sammen danner et godt nok grunnlag for å vurdere virkningene for friluftsliv.

5.4.5. *Naturmangfold*

Kunnskapsgrunnlaget for vurderingen av konsekvenser for naturmangfoldet omfatter:

- BKK Nett konsesjonssøknad og konsekvensutredning av 17.10.2007 med underliggende fagutredninger
- Tilleggsutredninger av 30.11.2009 med oppdatert kartlegging av rødlistede fuglearter i Øygarden og Radøy, med oppdatering om hubro i Øygarden 16.8.2010
- Norsk Rødliste 2006 og 2010

- NVEs befaringer og møter med berørte kommuner og øvrige interesser i forbindelse med konsesjonsbehandlingen
- Innkomne høringsuttalelser

Konsekvensutredningen for biologisk mangfold er basert på metodikken i *Håndbok 140* for konsekvensanalyser fra Vegdirektoratet (Statens vegvesen 2006) og DN's håndbøker/veiledere for spesifikke tema. Datainnsamlingen er basert på befaringer til fots og skriftlige og muntlig kilder. De viktigste skriftlige kildene har vært kommunale rapporter om vilt- og naturtypekartlegging og opplysninger fra Naturbasen til Direktoratet for naturforvaltning 2007. I tillegg er det benyttet en rekke andre skriftlige fagrapporter og registreringer gjennomført i forbindelse med andre utbygginger, verneplanarbeid og forskningsprosjekter i de berørte kommunene over et lengre tidsperspektiv. Supplerende informasjon er innsamlet gjennom intervjuer med lokalkjente ressurspersoner og feltarbeid utført sommeren/høsten 2006 og vinteren 2007. Det er utarbeidet en egen fagrapport om konsekvenser for marine miljøer, som har hentet sine opplysninger fra tilgjengelig litteratur og nasjonale databaser, i tillegg til kontakt med de berørte kommunene. NVE konstaterer at det er ikke gjennomført befaringer i forbindelse med utredning av konsekvenser for marine miljøer. Det vises til nærmere omtale av metode, grunnlagsdata og referanser i fagutredningene.

De berørte kommunene m.fl. mener konsekvensutredningen av 2007 er for dårlig og feilaktig for temaet fugl. De krever kartlegging/feltregistreringer gjennom hele året og en vurdering av hvilke konsekvenser tiltaket vil ha for det biologiske mangfoldet i regionen. Blant annet mener de verdsettingen av områder er feil, at viktige korridorer for trekkfugl blir direkte berørt og at utredningen ikke omtaler nye funn av hekkende rødlistearter. Fylkesmannen mener derimot at det er lite sannsynlig at tilleggsregistreringer av viltforekomster vil bedre beslutningsgrunnlaget når traseene skal vurderes. I brev med krav om tilleggsutredninger av 15.6.2009 ba NVE om en supplerende utredning av biologisk mangfold i planområdet med eventuell ny kunnskap og i samråd med kommunene. Tilleggsutredningen av 30.1.2010 inneholder en slik oppdatert beskrivelse. NVE registrerer at det er uenighet om verdsetting av områder, men vil understreke at våre vurderinger vil basere seg både på fagutredninger og innkomne opplysninger fra kommuner og andre høringsinstanser.

Åse Eriksen sier i sin uttalelse at verdien av uberørt natur er undervurdert. Konsekvensutredningen beskriver i hvilken grad kraftledningen vil redusere inngrepsfrie naturområder. Det dreier seg om reduksjon og bortfall av inngrepsfrie områder som befinner seg 1–3 km fra større tekniske inngrep på i alt tre steder for traséalternativ 3. NVE finner det ikke nødvendig med en nærmere utredning av dette. Verdien av de inngrepsfrie områdene vil inngå i den helhetlige vurderingen som foretas gjennom konsesjonsbehandlingen.

Truls Bauge mener i sin uttalelse til tilleggssøknaden og tilleggsutredningen at det ikke går tilstrekkelig fram av kartmaterialet at traseen er trukket nærmere vernede fugleskjær, og at saken derfor ikke er godt nok opplyst. NVE vil opplyse om at framstillingen av omsøkte traseer på kart er uttrykk for planlagte, men ikke detaljprosjekterte traseer. Endelig trasé vil være et resultat av hva det eventuelt blir gitt konsesjon til, i tillegg til hva som teknisk lar seg gjøre og hensynet til andre interesser innenfor rammen av konsesjonen. NVE finner derfor at kartgrunnlaget som foreligger er tilstrekkelig for å kunne ta stilling til konsesjonsspørsmålet og eventuelt valg av trasé.

Bergen Turlag og FNF Hordaland etterlyser en konkret vurdering av tiltaket mot den nye naturmangfoldloven, en oppfølging av viktige prinsipper i denne loven og samordning av arealbruken. For eksempel krever de at lovens punkter om bærekraftig bruk vurderes og kommenteres av utbygger.

Konsekvensutredningene har lagt rødlisten av 2006 til grunn for vurderingene, og NVE har sjekket dette opp mot ny rødliste av 2010, hvor det har skjedd noen endringer. Enkelte rovfuglarter er tatt ut av rødlista fordi de er vurdert til å være livskraftige, mens det er kommet enkelte nye arter til, bl.a. enkelte sjøfuglarter.

Fagrapporten om konsekvenser for marine miljøer er basert på eksisterende dokumentasjon. Ettersom kartleggingen er basert på eksisterende dokumentasjon mener NVE, jf. føre-var-prinsippet i § 9 i naturmangfoldloven, at viktige forekomster av sårbare naturtyper bør unngås dersom disse oppdages, og at det i en eventuell konsesjon må settes vilkår om dette.

NVE konstaterer at grunnlagsmaterialet for de utredningene som er gjennomført med hensyn til naturmangfold er omfattende. En viss usikkerhet om hvorvidt vi besitter fullstendig kunnskap om de biologiske verdiene i influensområdet til kraftledningen vil alltid være tilstede. NVE vurderer allikevel at den samlede dokumentasjonen som her foreligger gir tilstrekkelig grunnlag for å drøfte og vurdere effekten av kraftledningen på naturmangfoldet, i samsvar med kravet i naturmangfoldloven § 8. Disse vurderingene følger i kapittel 6.

5.4.6. *Næringsinteresser*

Fiskeridirektoratet Region Vest kan ikke se at konsekvensutredningen omtaler næringsinteresser innenfor fiskeri eller akvakultur. Konsekvenser for oppdrettsvirksomheten må utredes nærmere før det kan tas stilling til valg av sjøkabeltrasé, mener de. BKK Nett sier i sin kommentar til uttalelsen at de ønsker å vente med bunnkartlegging og dykkerundersøkelser av landtakene til det er gitt konsesjon, og at kabeltraseen vil kunne tilpasses og minimere ulempene for næringsinteressene. De opplyser at tråling normalt ikke vil være i konflikt med kablene, fordi de vil være så tunge at de synker ned i løsmassene på bunnen. BKK Nett har redegjort for dette i et eget brev til Fiskeridirektoratet Region Vest. NVE finner at det ikke er avgjørende å utrede ytterligere konsekvenser for fiskeri eller akvakultur, med omfattende bunnundersøkelser, før det er avklart hvilken trasé det eventuelt gis konsesjon til. Vi viser i denne sammenhengen til at det også kreves tillatelse etter havne- og favannsloven for kryssing av sjøområder.

5.4.7. *Avbøtende tiltak*

Åshild og Ove Herland sier at de ønsker utredet tiltak for å redusere ulempene med nærføring på Hope, herunder jordkabel i tilnærmet samme trasé som alternativ 1.2 og endret lineoppheng. I brev med krav om tilleggsutredninger av 15.6.2009 ba NVE om at BKK Nett vurderte en traséjustering i tråd med forslag fra Åshild og Ove Herland. BKK Nett utredet og omsøkte en justering som de i tilleggssøknadene omtaler som alternativ 1.3. Denne traseen går lengre unna bebyggelsen på Hope enn traseene i opprinnelig søknad. Da det på denne strekningen ikke vil være magnetfelt over 0,4 μ T i årsgjennomsnitt, finner ikke NVE grunnlag for å be om utredning av andre tiltak for å redusere magnetfelt, som for eksempel endret lineoppheng eller kabling i traseen til luftledningsalternativ 1.2. NVE anser vurderingene av avbøtende tiltak som tilstrekkelige.

I brev med krav om tilleggsutredninger av 15.6.2009 ba vi i tillegg BKK Nett om å peke på delstrekninger hvor kamuflerende tiltak kunne antas å ha effekt, og vi ba om at alternative mastetyper og fargesetting av master, liner og isolatorer ble drøftet. BKK Nett svarte på kravene i tilleggsutredningene av 30.11.2009, og NVE finner temaet tilstrekkelig belyst.